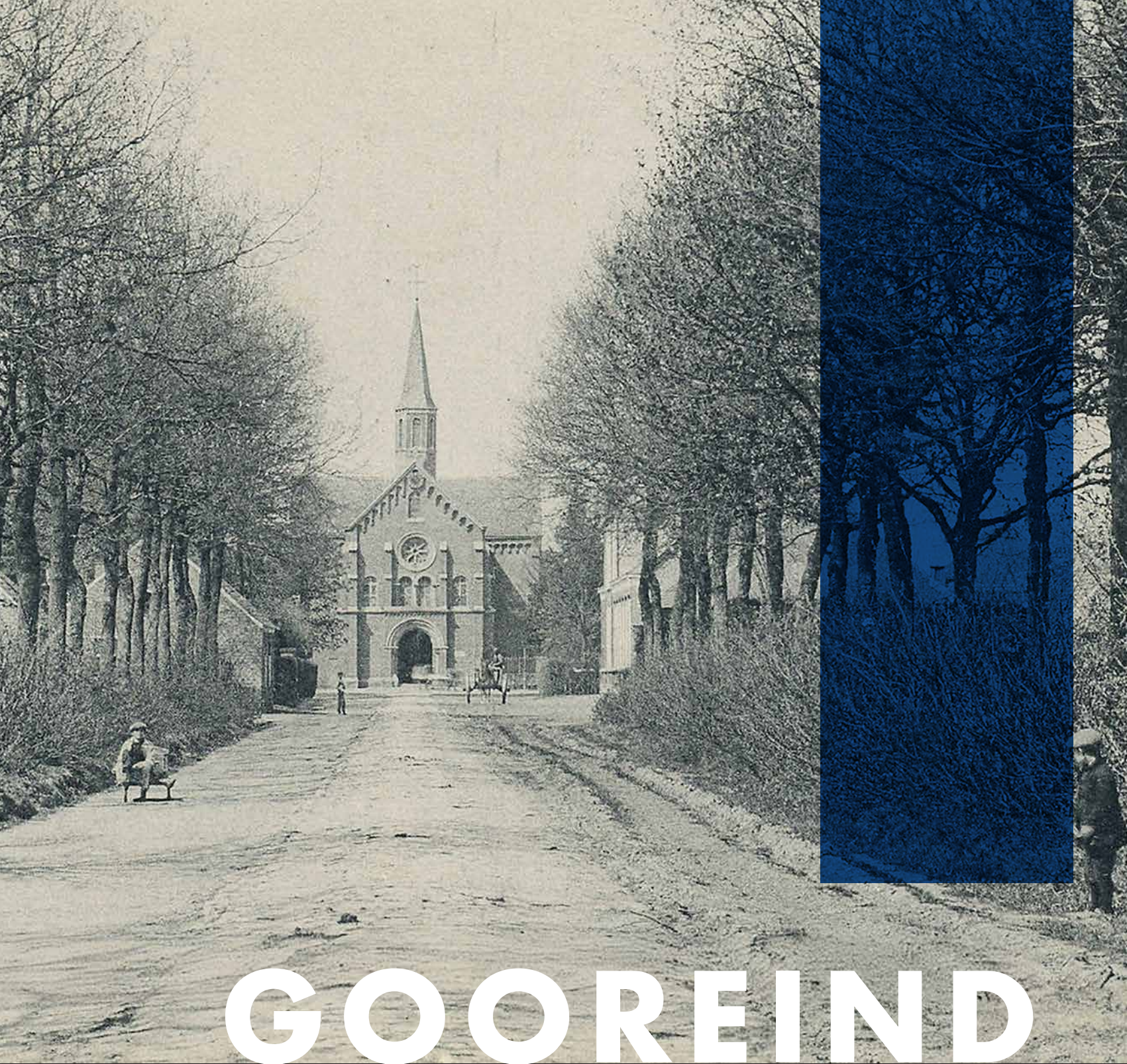
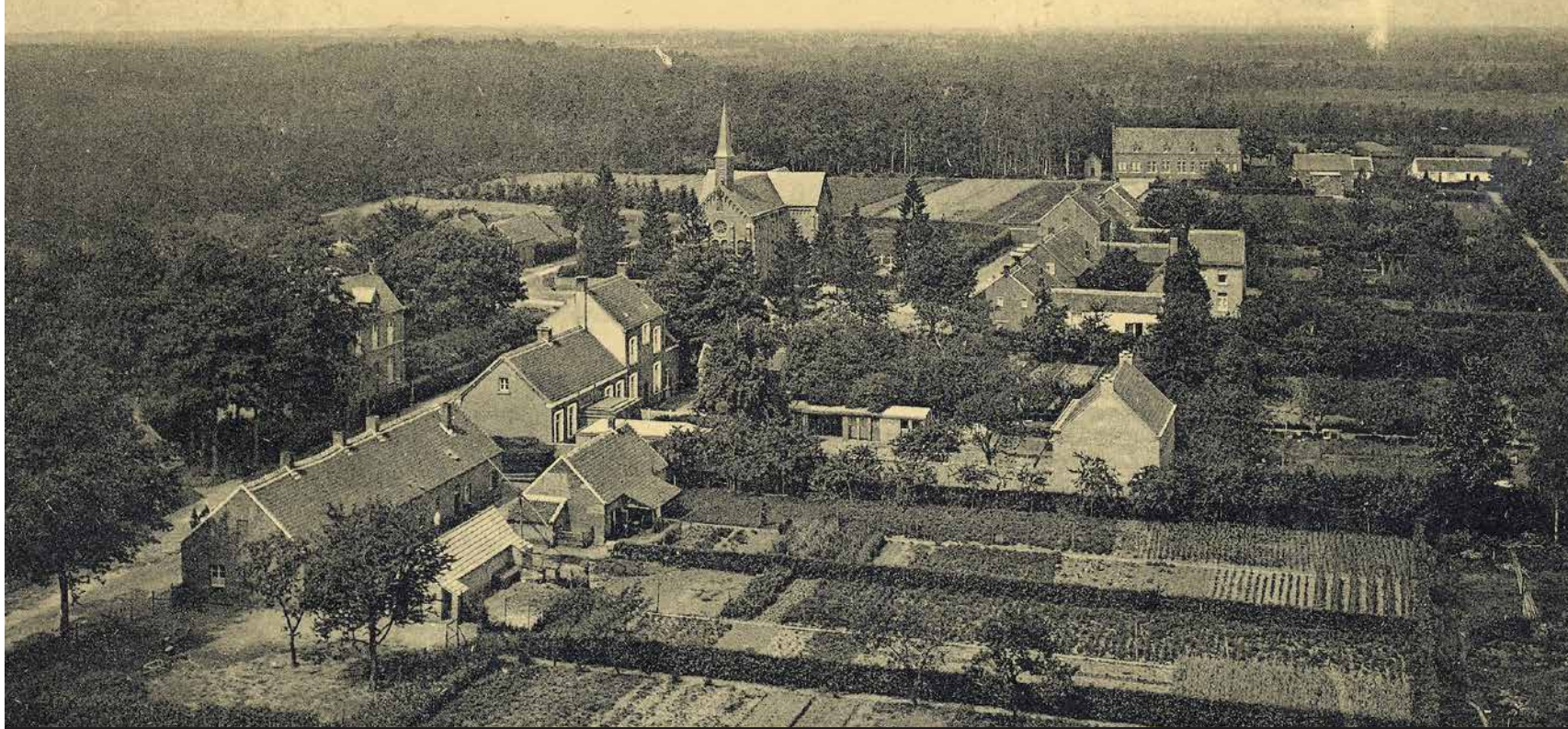

GOOREIND

GOOREIND

VOORWOORD

Welkom in dit bijzondere album waarin ons mooie gehucht GOOREIND centraal staat. Samen kunnen we met dit naslagwerk de geschiedenis van ons dorp (her)ontdekken.

Met enorm veel trots bieden wij, Philip & Jill van Carrefour Market Gooreind, u dit mooie historische verzamelalbum aan.

Gooreind is het dorp waar Philip zorgeloos kon opgroeien en waar we elkaar leerden kennen tijdens één van de lange nachten in Café De Kuyper. Een van die legendarische plekken die terecht een plaatsje in onze dorpsgeschiedenis heeft, maar helaas al enkele jaren ook effectief geschiedenis is.

Met dit verzamelalbum kunnen jong en minder jong kennis maken met de historische gebouwen, monumenten en gebeurtenissen die Gooreind hebben gevormd tot het gehucht van vandaag.

In dit voorwoord willen we tenslotte de Gemeente Wuustwezel, de heemkundige kring Wesalia II en oudwezelopdefoto.be bedanken voor de vele uren werk die zij in dit verzamelwerk hebben gestoken. Een dikke, dikke, dikke merci!

En aan u, trouwe klant, wensen we graag veel spaarplezier. Tijdens de spaarperiode ontvangt u bij iedere aankoopsschijf van 10 euro een zakje stickers. Wij kijken ernaar uit om u te verwelkomen in onze supermarkt en zullen er alles aan doen om uw winkelbezoek zo aangenaam mogelijk te maken.

Veel winkel-, spaar-, plak-, kijk- en beleefPLEZIER!

**Philip Knaepkens & Jill Van Win,
Uw Carrefour Market Gooreind team.**

QR-codes

In dit fotoboek vind je verschillende QR-codes. Via de QR-codes kom je op een website terecht waar je bijhorende filmpjes en informatie kan vinden bij dit fotoboek. Je kan de website ook rechtstreeks bereiken via: sites.google.com/view/fotoboekgooreind

OUDE BAAN EN BREDABAAN

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden - kaart Graaf Ferraris 1771 /78 - was deze streek, op de boerengehuchten (Akkerveken, Oud- en Klein-Gooreind en Noordheuvel) na, één grote heidevlakte. Voor de negentiende eeuw was de oude baan Antwerpen-Breda een slingerende verbindingsweg dwars door het huidige dorp Gooreind. Later liep de oude baan vanaf het hotel Dennenhof dwars door het domein van Koch, via de Oude Baan, Oud-Gooreind, Akkerveken, Sint-Willebrordusstraat, Baan, Kruisweg, Braken en Tereik naar de Nederlandse grens. Het gedeelte hotel Dennenhof tot aan de huidige Oude Baan (hoek van de Beukendreef) is verdwenen, de rest van het tracé is ongewijzigd gebleven.

Langs de baan Antwerpen-Breda waren er hier en daar rustplaatsen. Zij werden in de volksmond 'schors' genoemd. Zo lag er één in het domein Koch aan het Rietven (hoek van de Beukendreef en de Oude Baan). Deze schors was zeer belangrijk. Ze had een kleine marktplaats waar reizigers koopwaren verhandelden. Er waren zelfs houten wagenassen in voorraad om gebroken assen te vervangen. Het ven was de drinkplaats voor paarden. Deze afspanning werd volgens Arthur Bosschaerts nog druk bezocht nadat de Bredabaan reeds was aangelegd.

De nieuwe grote steenweg bevorderde meer en meer de ontginning en bebouwing van de streek. Op 4 oktober 1813 kocht Jean François Joseph Mertens 100 ha heidegrond van de gemeente. Hij richtte een paardenpost op (tegenover de Theo Verellenlaan), die een onmisbare schakel werd na het wegvallen van de afspanningen langs de oude weg Antwerpen-Breda. Het postverkeer moest snel gaan. De paardenposten lagen op een afstand van ongeveer 7,5 km van elkaar die werd afgelegd in 45 minuten. Voor het overige werd er nog niet tegen de Bredabaan gebouwd. Op de kadasterplannen van 1834-1835 staan er slechts acht huizen langs de Bredabaan. De reden hiervoor was dat het grondgebied van Gooreind bijna volledig in handen was van grootgrondbezitters. Slechts zeer geleidelijk zou daar tegen de jaren 1950 verandering in komen.

Het oude wegdek aangelegd door Napoleon is vele jaren bewaard gebleven. De strook zand aan de ene zijde werd gebruikt voor de bedding van de tramlijn, terwijl de andere strook zand pas verdwenen is met de heraanleg van de Bredabaan net voor de Tweede Wereldoorlog. De bomen aan weerszijden van de Bredabaan behoren nog tot de originele aanplanting.

Oud Kantoor, zicht richting Wuustwezel.

Handelslei richting Zundert. Het hoge gebouw is huidig café De Staminee, Bredabaan 486.

- 1 Huisje van weleer aan de Oude Baan.
- 2 Een hoek op Oud-Gooreind.
- 2 Wagenmakerij Augustijns op Westdoorn nr. 24.
- 4 Tegenover de wagenmakerij was een rustplaats en afspanning 'De Wildeman' voor de paarden, vlak naast de Sint-Willebrorduskapel.

OUDE BAAN EN BREDABAAN

Plan van de Oude Baan en huidige Bredabaan.

5

6

7

8

Bredabaan aan het kruispunt 'den driehoek' in Wuustwezel.

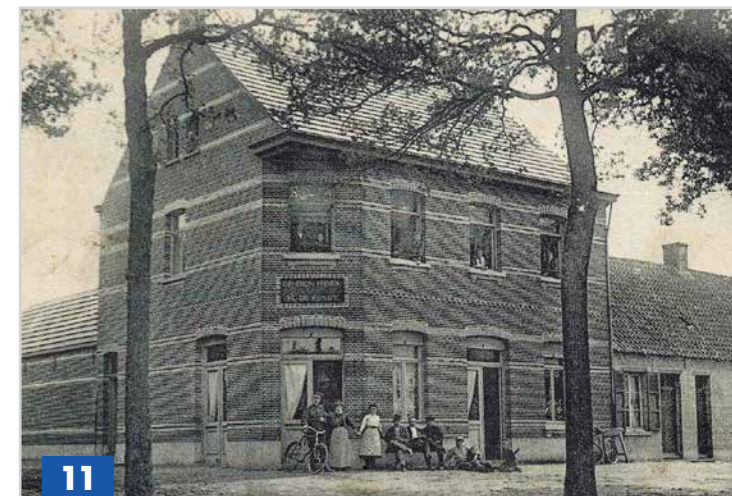
Handelslei (nu Bredabaan) ter hoogte van het postkantoor Wuustwezel.

9

10

11

12

- 5 Stenen bergmolen die in 1901 werd gebouwd aan het begin van de Baan. Nu staat er enkel de romp nog.
- 6 De Napoleonshoeve op de Kruisweg, gebouwd in 1618, was achtereenvolgend brouwerij, winkel, posthuis, boerderij en taverne.
- 7 De Ruysscherhoeve uit 1841 op de hoek van de Kruisweg en het Achterstraatje.
- 8 Oud-Kantoor met stoomtram en links herberg 'In de Ster' ter hoogte van de huidige Loenhoutse Steenweg.
- 9 Het oude tolkantoor ter hoogte van de huidige stelplaats van De Lijn.
- 10 Zicht op de Bredabaan richting Wuustwezel ter hoogte van Carrefour Market in Gooreind.
- 11 Herberg 'Op den Hoek' van Henri De Hondt op de hoek van de Bredabaan en het vroegere 'Kreolinestraatje', nu Arthur Boelstraat.
- 12 Zicht op de Bredabaan richting Maria-ter-Heide ter hoogte van woning Van den Buys (huisnummer 875).

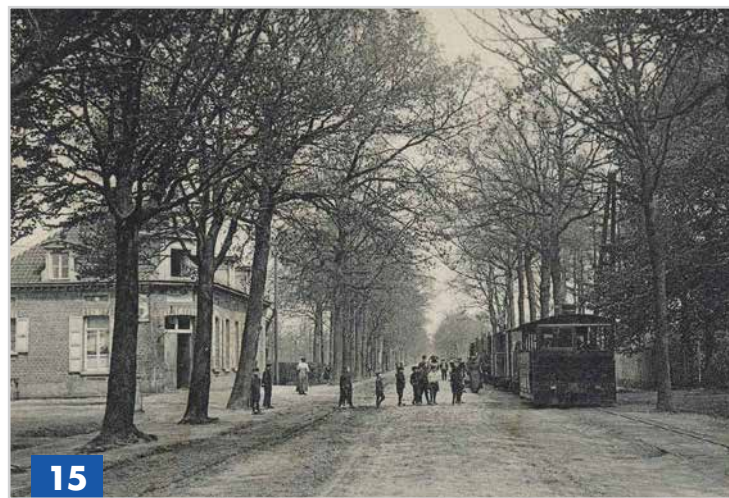
OUDE BAAN EN BREDABAAN

13

14

15

16

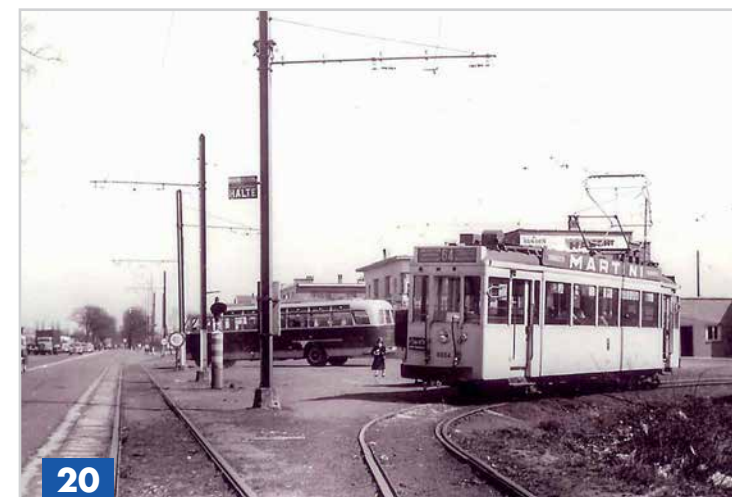
17

18

19

20

13 Ongeval in 1963 op de Bredabaan aan huisnummer 898. Op de foto het uitgebrand wrak van de tankwagen met bitumen bij de vernielde woningen.

14 Stal van de oude paardenpost (1815), het oudste nog bestaande gebouw van Gooreind, tegenover de huidige Theo Verellenlaan.

15 Aankomst van de stoomtram aan de statie ter hoogte van herberg 'In de Jager', op de hoek van de Bredabaan en de Theo Verellenlaan.

16 De snelheid van de stoomtram mocht niet hoger zijn dan 30 km/u buiten de bebouwde kom. Ontspoord door overdreven snelheid?

17 Zicht op de Bredabaan richting Zundert aan het kruispunt 'den driehoek' in Wuustwezel, met rechts de wegwijzer richting Brecht.

18 Beeld van het Oud-Kantoor met rechts de wegwijzer naar Hoogstraten en verderop het oude Tolkantoor.

19 Het nieuwe douanekantoor op de Bredabaan aan de grens, met ovaalvormige douanewachtpost en weegbrug van 20 ton.

20 Een elektrische tram draait aan de grens, het eindpunt van lijn 64. Deze tramlijn werd op 1 oktober 1966 afgeschaft.

KERKEN EN PAROCHIE SINT-JOZEF

Een lang en ingewikkeld hoofdstuk is het ontstaan van Gooreind als parochie. Het zou een strijd worden van 28 jaar (1843-1871) waarin de gezagdragers van Wuustwezel alle middelen hebben aangewend en uitgeput om het ontstaan van een zelfstandige parochie in Gooreind te verhinderen. Jozef Reyniers was de belangrijkste ijveraar en weldoener van de nieuwe parochie, maar het lijkt geen twijfel dat ook Jaak Koch een flinke bijdrage heeft geleverd.

De eerste kerk werd gebouwd in 1866-1869. Gelijktijdig werd ook de pastorie en een school gebouwd. Na erkenning van de parochie in 1868 als kapelanie werd Gooreind in 1871 een zelfstandige parochie met Sint-Jozef als patroon.

Vóór de overgang naar de twintigste eeuw was de kerk al te klein. Opnieuw volgde een moeizaam overleg met de geestelijke gezagdragers. In 1937 start de bouw van een nieuwe parochiekerk, op 2 mei 1939 ingewijd door mgr. kardinaal Van Roey. De kerk kreeg drie klokken met de naam van hun peters en meters: Gerard (Gerard Koch), Claudia (Gladys Koch) en Stella (Marie Stella Koch). Kort nadien breekt de oorlog uit en de Duitse bezetter haalt in 1943 de twee grote klokken weg. Na een lang traject worden in 1962 twee nieuwe klokken ingewijd door Robert Raes, vicaris-generaal van het bisdom Antwerpen. De zwaarste klok "Gerard-Gabriella" kreeg als peter Peer-Jan Aernouts, voorzitter van de Kerkfabriek en als meter Mevr. Dhanis- Gabriëlla Van der Voordt.

De tweede klok "Claudia-Suzanna" kreeg als peter Arthur Bosschaerts, secretaris van de kerkfabriek en als meter Mevr. Vansina, Suzanne Verellen. De namen "Gerard" en "Claudia" herinneren aan de peter en meter van de eerste klokken.

In opdracht van de bisschop sticht pastoor Van den Akkerveken in 1878 een gemengde katholieke school in Gooreind. In 1895 vestigen de zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria zich in Gooreind. Op vraag van pastoor Van den Akkerveken beginnen de zusters in 1899 een vrije meisjesschool. Zij geven er les tot 1913, daarna nemen de zusters van Vorselaar het over. Na 85 jaar verlaten de zusters van Vorselaar in 1998 Gooreind. Zij gaven kinderen vorming en onderwijs, sleutelden mee aan het parochiaal leven en droegen bij aan het uitbouwen van een mooie lokale gemeenschap.

In 1923 bouwden de zusters Franciscanessen een nieuwe kapel. Eveneens in 1923 schenkt de familie Mansion aan het Gasthuis een stuk grond met grot, opgericht ter nagedachtenis aan Marie Mansion 1874-1912. In 2010 verlaten de zusters Franciscanessen Gooreind. De zogenaamde "witte nonnen" waren 115 jaar verbonden met de leefgemeenschap Gooreind.

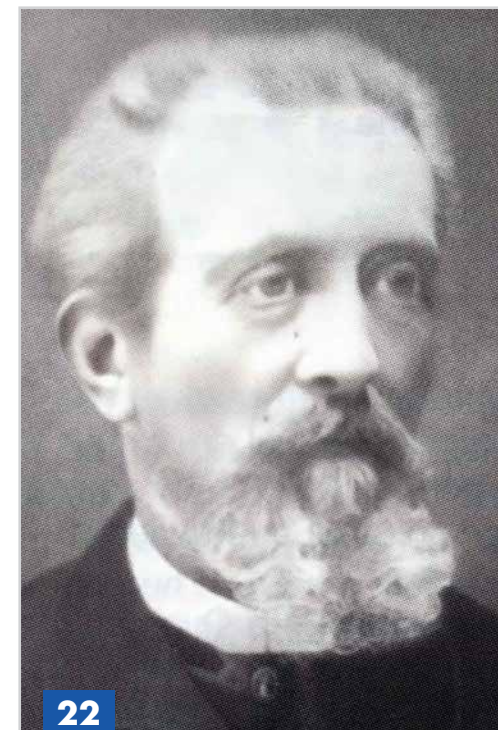

Video's

- 1962 - Inhuilgding nieuwe klokken
- 1971 - 100 jaar parochie Gooreind
- 1996 - 125 jaar parochie Gooreind
- 2013 - Herdenking busongeval 1963

21

22

25

Na een stemmige misviering op zondag 29 juni 2008 wordt pastoor Jef Meeusen uitbundig gevierd voor zijn 40 jarig priesterjubiläum.

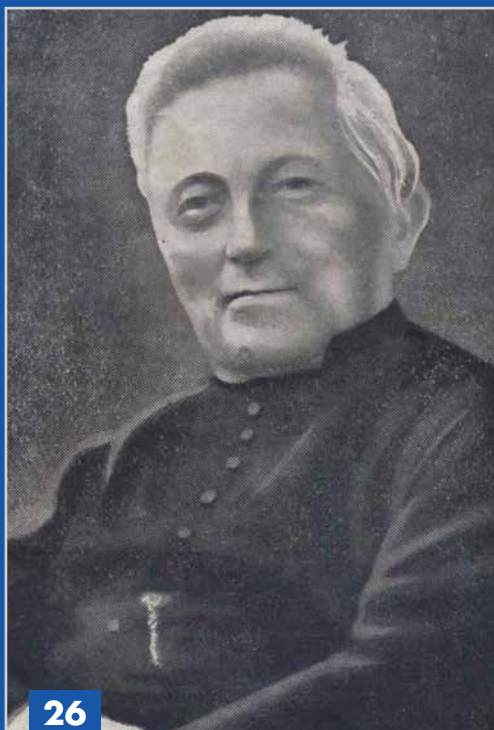
23

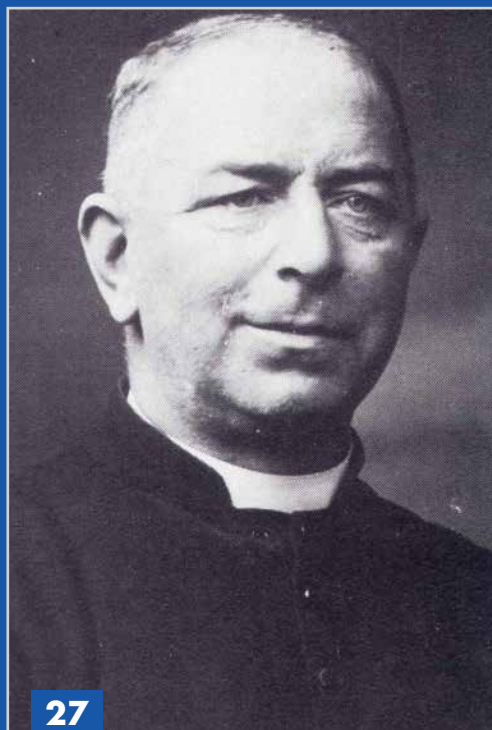
24

- 21** De eerste kerk van Gooreind met pastoor Van den Akkerveken (pastoor van 1869-1900) van de zelfstandige parochie Sint-Jozef.
- 22** Jozef Reyniers, de belangrijkste ijveraar en weldoener van de nieuwe parochie(kerk), pastorie, school, gasthuis, ...
- 23** Door toedoen van Jozef Reyniers wordt in 1869-70 het gasthuis met verloskamer, washuis en bakhuis gebouwd en ingericht.
- 24** Grot van O.L. Vrouw van Lourdes in de Grotstraat. De familie Mansion schonk aan het gasthuis een stuk grond met grot, opgericht ter nagedachtenis aan Marie Mansion (1874-1912).
- 25** In 1933 werd een kloosterwoning gebouwd in samenwerking met het moederklooster in Vorselaar en pastoor De Wit.

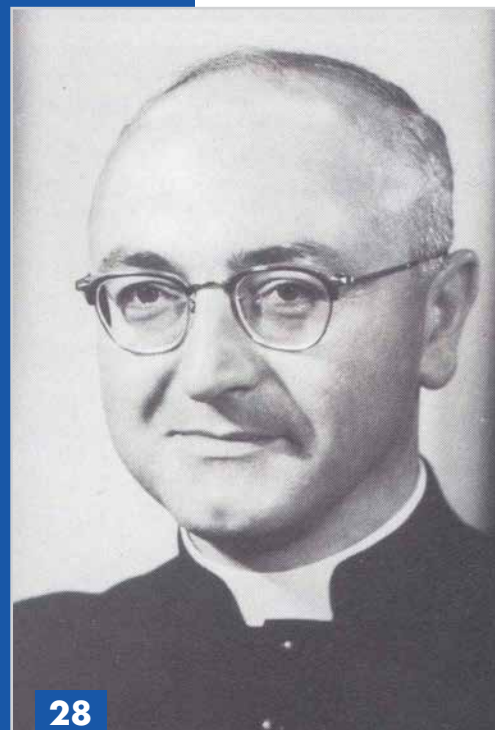
KERKEN EN PAROCHIE SINT-JOZEF

26

27

28

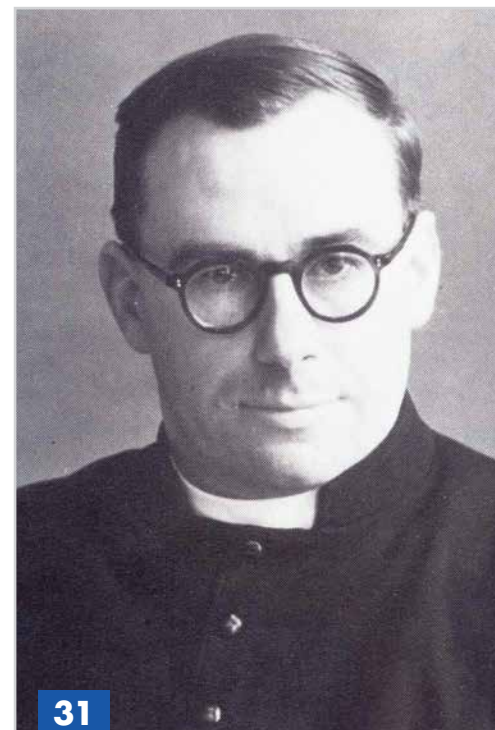
29

30

De Kempische kerststal van Gooreind, een ontwerp van Albert Bastiaenssen (1967), prijkte op internationale kerstallententoonstelling Krippana 1993.

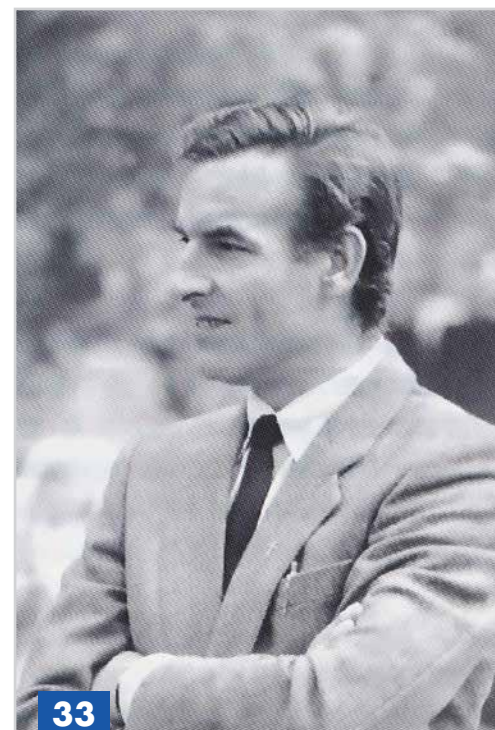
Kapelletje van O.L.V. van Altijddurende Bijstand, opgericht door Graaf de Looz-Corswarem in 1890, afgebroken in 1954.

31

32

33

34

- 28** Pastoor Jozef Cuypers (pastoor van 1961-1986) mocht nieuwe kerkklokken wijden en stond voor een noodzakelijke dakvernieuwing door de povere naoorlogse heropbouw.
- 29** Op 2 mei 1939 werd de nieuwe kerk plechtig geconsacreerd door Z.E. kardinaal Van Roey.
- 30** Binnenzicht van de nieuwe kerk met oud dak.
- 31** Onderpastoor Jozef Rappoort en twee kajotters kwamen om het leven bij een tragisch busongeval in Herentals op 18 augustus 1963.
- 32** De zusters der Christelijke Scholen van Vorselaar: zuster Marie-Amantia, Marie-Aleta (afwezig) en Marie-Rachel verlaten Gooreind.
- 33** Pastoor Jef Meeusen (pastoor van 1986-2015) bij zijn benoeming in Gooreind in 1986.
- 34** De kapel van het noviciaat op het domein van de zusters Franciscanessen.

FAMILIE KOCH

Jaak Koch kocht in Gooreind van 1846 tot 1899 een eigendom van meer dan 315 ha bij elkaar. In 1847 breekt Jaak de scheikundige fabriek van Frederikus Tassaert af en bouwt een nieuw huis dat in 1876 en 1899 wordt verbouwd en vergroot, het zogenaamde “Klein Kasteel”. Van in de beginperiode komt hij met zijn moeder en stiefvader in Gooreind wonen. Jaak Koch stierf ongehuwd in 1903 in Gooreind en liet zijn eigendom na aan zijn neef Maurice Koch.

Maurice Koch bouwde in 1912 het zogenaamde “groot kasteel” en voegt “de Gooreynd” toe aan de familienaam. Hij woonde in Londen maar verbleef met zijn familie twee maanden per jaar in Gooreind. De verhouding tussen de familie Koch en de parochie, pastoors, onderwijzers, ... was steeds zeer goed. Ook in het gemeenschapsleven was de familie Koch zeer actief. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kon de familie Koch hun eigendom niet meer bereiken. In 1917 werd het kasteel ter beschikking gesteld van een kinderkolonie. In 1919 stierf Maurice Koch in Londen. De eigendom ging over op zijn weduwe Manuella de Laska. Na haar dood in 1936, werd haar jongste zoon Peter Koch eigenaar. Hij was geboren in Gooreind in 1905.

Vanaf 1938 stond het kasteel leeg. De inboedel werd publiek verkocht en de familie Koch verliet Gooreind definitief. Op 10 mei 1940 valt Duitsland ons land binnen en eist de eigendom op. In 1944 werd het kasteel door een vliegtuigbom getroffen. In 1948 wordt het verwoeste kasteel verkocht en in 1949 volledig afgebroken.

Baron Louis Gericke van Herwijnen koopt de hoeve aan de Bredabaan 1058/60 met ± 144 ha grond. In 1967/68 verkavelt baron Louis het deel tussen de Kochdreef, Oude Baan, Beukendreef en Nachtegaaldreef. In 1975 overlijdt baron Louis en een nieuwe verdeling van de gronden volgt. Enkel de hoeve met ± 48 ha blijft eigendom van zijn zoon Yves. De rest wordt verkocht aan veel verschillende eigenaars.

Kort samengevat: “Gooreind, dat is toch Koch” een gezegde van Gooreindenaren die zich de tijd nog herinneren. Meer dan 90 jaar heeft de familie Koch een zeer belangrijke rol gespeeld in Gooreind, door haar actieve belangstelling voor het welzijn van de plaatselijke bevolking, haar rol als werkgeefster en haar zeer grote vrijgevigheid op alle gebied.

35 Links op de foto de woonst van Jaak Koch, het zogenaamde “klein kasteel”.
36 Naast het “klein kasteel” bouwt Maurice Koch het “groot kasteel” dat uiteindelijk één geheel vormde met meer dan 100 kamers.

37 Jaak Koch legde een lustuin aan van meer dan 30 ha en een vijver van 3 ha.
38 Het kasteel had een eigen waterleiding en elektriciteitsnetwerk. Elektriciteit werd opgewekt met een ‘naftemotor’ en opgeslagen in 64 grote accu’s.

FAMILIE KOCH

39

40

41

- 39** Het kasteel telde verschillende bijgebouwen, waaronder een koetshuis.
- 40** De statige traphal. Het interieur van het kasteel straalde een grandeur uit die past bij een rijke bankiersfamilie.
- 41** De boekenkasten met indrukwekkende boekruggen en het 'modern' telefoontoestel naast de deur benadrukken de status van de familie Koch.

- 42** Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het kasteel door de rentmeester ter beschikking gesteld aan een kinderkolonie voor verzwakte kinderen uit Merksem.
- 43** De hoeve met oprijlaan - huidige Bredabaan 1058/60 - vandaag nog zeer herkenbaar.

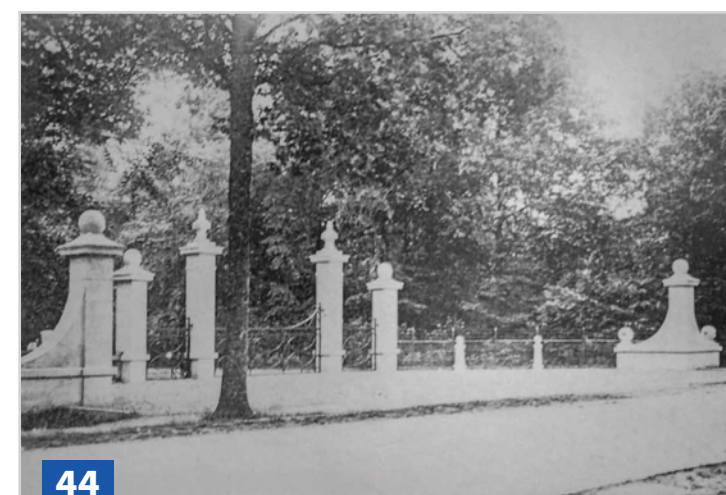

42

- 44** De monumentale hoofdingang van het kasteeldomein Koch, voorzien van metalen poort en hekwerk, aan de Bredabaan met tramspoor.
- 45** Dezelfde hoofdingang op een later tijdstip aan de Bredabaan met kasseien. In 2017 werd deze monumentale poort volledig gerestaureerd.

43

44

45

17

FAMILIE KOCH

46

47

48

49

- 46** Peter Koch was erg geïnteresseerd in sport. Op de weide voor het kasteel werden verscheidene feesten gegeven voor de schoolkinderen.
- 47** Na de wedstrijd kregen de kinderen aan tafels lekkere gebakjes en chocoladekoffie. Vooraan Peter Koch met echtgenote en twee kinderen.
- 48** Ingangspoort van het kasteeldomein. De restant hiervan staat nog op het einde van de Kochdreef, kruising met de Rode Dreef.
- 49** Eén van de bijgebouwen aan het kasteel, de zogenaamde écuries of paardenstallen, soms ook vermeld als Remise of 'Engelse stallen'.

50

51

52

- 50** Mijnheer Maurice, erevoorzitter van de landbouwmaatschappij "Dorothéa", organiseerde in de zanderige Gasthuisstraat prijskampen voor paarden en koeien voor de Noorderkempen.
- 51** Boswachter Frans Cornelissens (met hoed) en hovenier Walter Poppelaars alias 'den Teres' van het kasteeldomein Koch, omstreeks 1935.
- 52** Tekst doodsprentje Gérard Koch: "God had hem gezegend met rijkdom, die hem de gelegenheid gaf om goed te doen. Hij berekende niet, maar gaf kwistig waar hij wist dat het wel besteed was".

1931 een jubileumjaar: 50 jaar geleden startte in Wuustwezel 'het sigaren maken'. Foto voor het verdwenen Posterijhof te Gooreind.

SIGARENFABRIEK VERELLEN

De Sigarenfabriek Verellen heeft vooral op het einde van de negentiende en het grootste deel van de twintigste eeuw grote betekenis gehad voor onze gemeente.

We citeren K. C. Peeters uit "WESALIA", het ledenblad van "Den oudheidkundigen Kring van Wuustwezel" jg. 5 nr. 4:

- De felle uitbreiding onzer gemeente en de steeds stijgende aangroei van het bevolkingscijfer gedurende de laatste dertig jaren houden gelijke tred met de grote ontwikkeling onzer plaatselijke nijverheid.
- Dat onze gemeente, ondanks de vestiging ener nijverheid op haar grondgebied, toch haar echt dorpsleven heeft bewaard dan is zulks wel te danken aan Theophiel Verellen.
- Maar vooral moet hier gewezen worden op de gemoedelijke en gezellige manier waarmede hij met zijn dorpsgenoten, met zijn werklieden wist om te gaan. Meester en werkmans hand in hand, was zijn leidmotief. Hij was voor elkeen een vriend, die niet vergat, dat hij uit hun stand en uit hun midden was opgegroeid. "We waren er goed en bleven er," is wel de spreuk die elk werkmans uit de Gooreindse fabriek in werkelijkheid heeft omgezet.

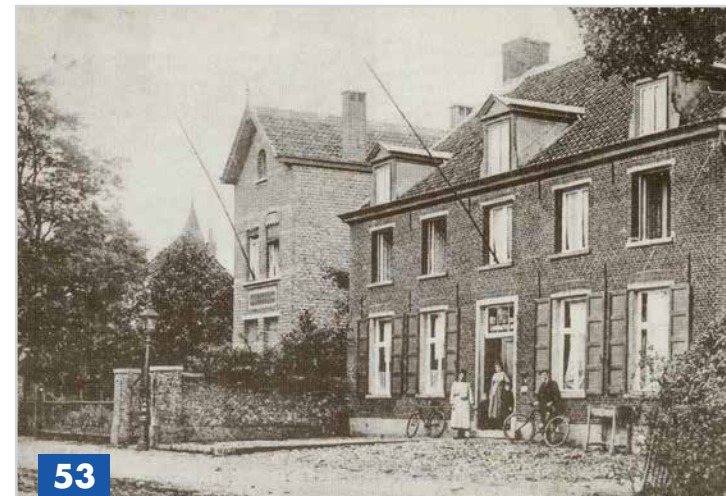
Theofiel Verellen leerde de stiel van tabakssnijder in Antwerpen waar hij in 1868 een tabakskerverij opricht. In 1881 begint hij een sigarenmakerij op de zolder van het ouderlijk huis op de hoek van de Bredabaan en de Slijkstraat. Spoedig waren er zeven werknemers en werd de zolder te klein. Een eerste werkplaats wordt gebouwd in 1882/83 naast het woonhuis op de Bredabaan in Wuustwezel. In 1891 wordt de werkplaats vergroot. In 1895 brandt de werkplaats in Wuustwezel af.

Onmiddellijk wordt een nieuwe fabriek in Wuustwezel gebouwd. In 1905 koopt Theofiel Verellen een domein in Gooreind en bouwt daar een nieuw sigarenfabriek.

In 1894 vond in Antwerpen de wereldtentoonstelling plaats. Theofiel Verellen lanceert daar het sigarenmerk "Oud Antwerpen - Vieil Anvers". Het wordt een merk dat wereldwijd bekend werd.

Verellen was een grote werkgever. Niet alleen in Gooreind zorgde Verellen overigens voor werkgelegenheid. Ook in Arendonk en Sint-Lenaarts had de familie Verellen sigarenfabrieken. Op haar hoogtepunt bood Verellen werk aan ruim 1.500 personen. Uit dankbaarheid voor de grote betekenis die NV Verellen in Wuustwezel gehad heeft inzake tewerkstelling voor de Wuustwezelse bevolking, kregen in Gooreind twee straten een Verellen-naam: de Theo Verellenlaan en de Emiel Verellenlaan. Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van sigarenfabriek Verellen, werd in 2005 het kunstwerk "Sigarenmakers" ingehuldigd naast het Schoolhuis in Gooreind. Het kunstwerk is een eerbetoon aan alle Verellens en alle andere mensen die mee de geschiedenis van "100 jaar Sigarenfabriek Verellen in Gooreind" hebben gemaakt.

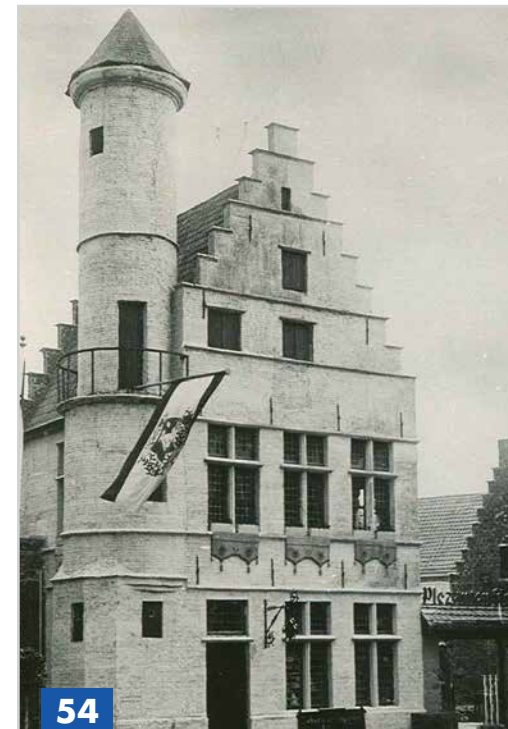
In 2014 werd Sigarenfabriek Verellen overgenomen door Scandinavian Tobacco Group. Na 146 jaar valt het doek in Gooreind.

53

55

54

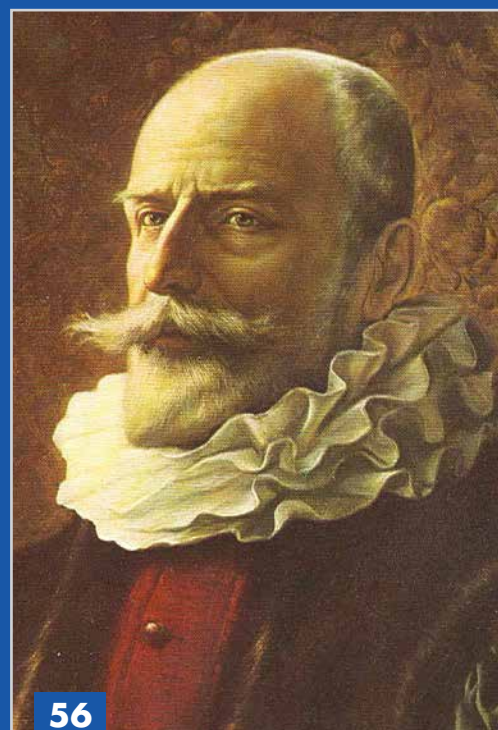
53 In 1837 logeerde Marcus Desiderius Verellen als dienstplichtige in 'Het Posthuis' in Wuustwezel. Hij huwde in Wuustwezel met Suzanna Hens. Zij kregen 8 kinderen.

54 Zoon Theophiel leerde de stiel in Antwerpen. In 1868 startte hij daar een eigen tabaksnijderij met handelsmerk "De Toren".

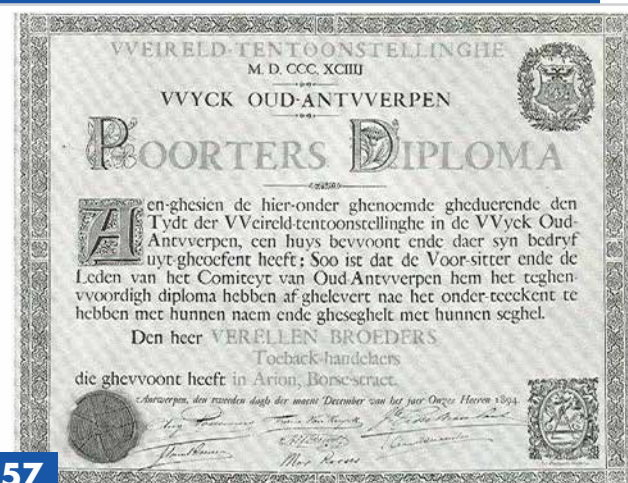
55 De familie Verellen begon in het ouderlijk huis, café 'De Gouden Leeuw' te Wuustwezel (hoek Bredabaan-Slijkstraat), op 24 november 1881 met drie sigarenmakers te werken.

SIGARENFABRIEK VERELLEN

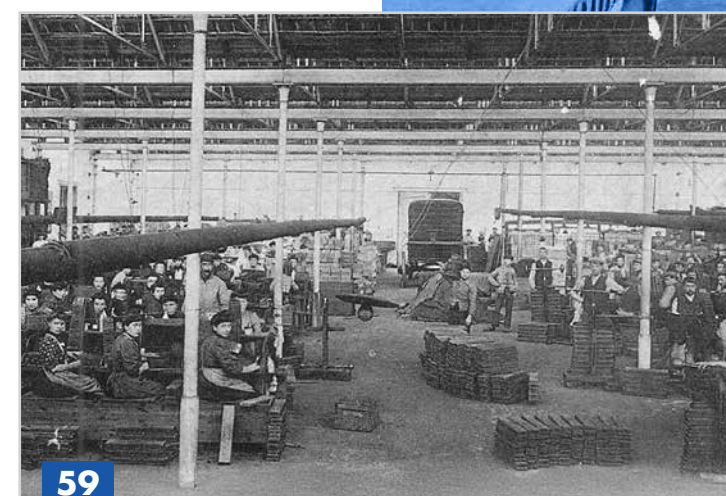
56

57

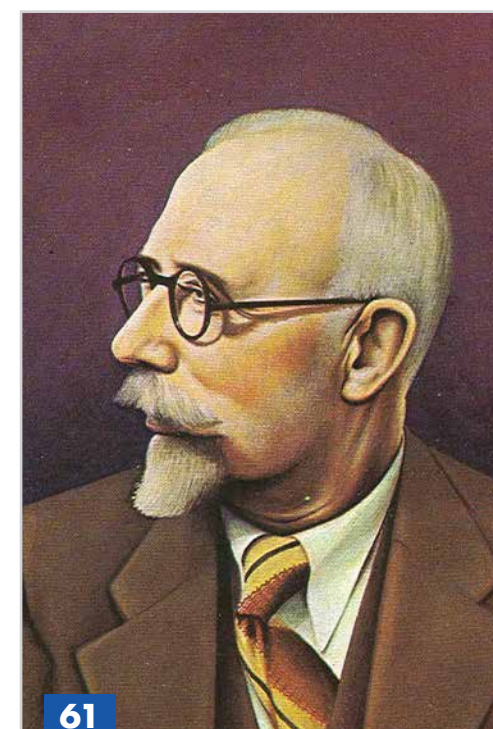
58

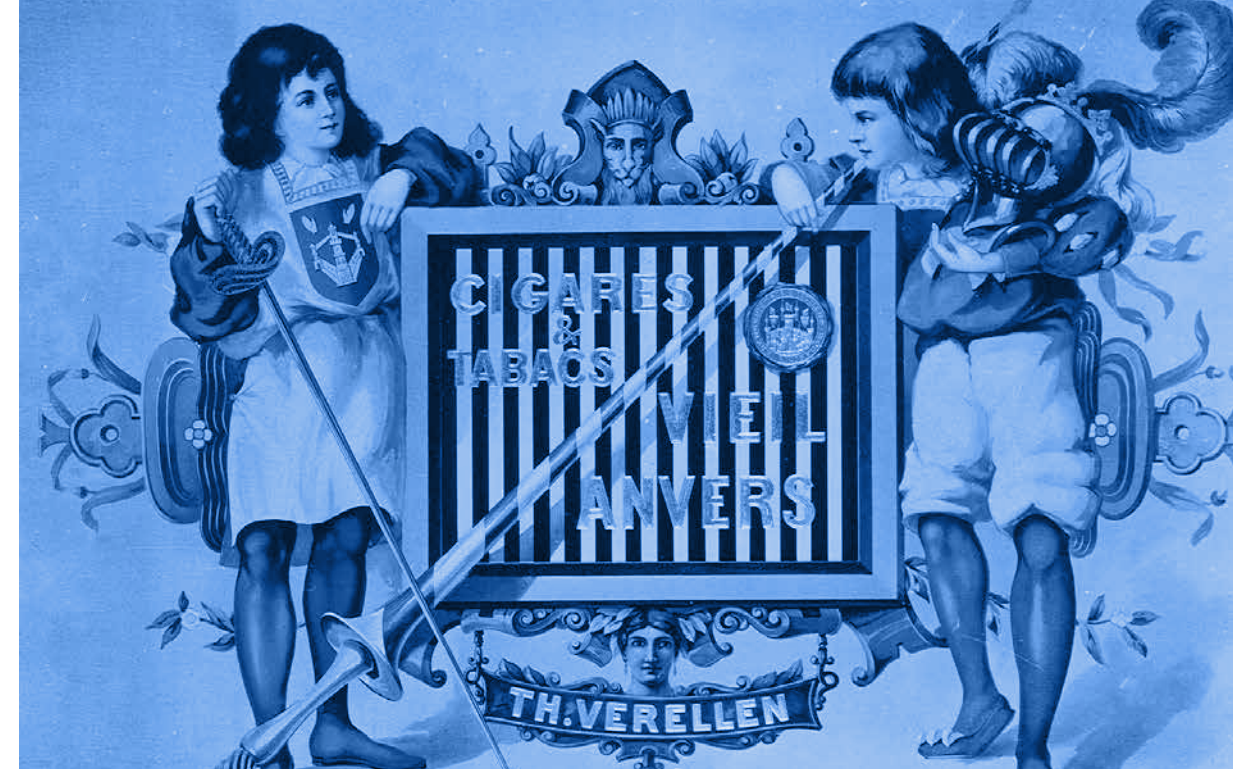
59

60

61

- 56** Tijdens de wereldtentoonstelling van 1894 in Antwerpen lanceerde Theophilus Verellen (in Spaanse kledij) het sigarenmerk "Oud Antwerpen - Vieil Anvers".
- 57** De gebroeders Verellen ontvingen in 1894 als eretitel hun "Poorters Diploma" van Antwerpen.
- 58** Theophilus Verellen kocht in 1905 een eigendom van ± 100 ha in Gooreind waarop een fabriek gebouwd werd voor 500 werknemers.
- 59** Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak was alles nog handwerk met 438 werklieden. De handel kwinde weg met sluiting van de fabriek tot gevolg.
- 60** Na de oorlog werd de fabriek door Emiel en Jef Verellen (zonen van Theophilus) terug opgestart en vergroot tot 2.400 m².
- 61** In 1922 overleed Emiel Verellen (foto). In 1926 werd het bedrijf overgenomen. Neef Jef Verellen en kinderen wisten het bedrijf te redden.

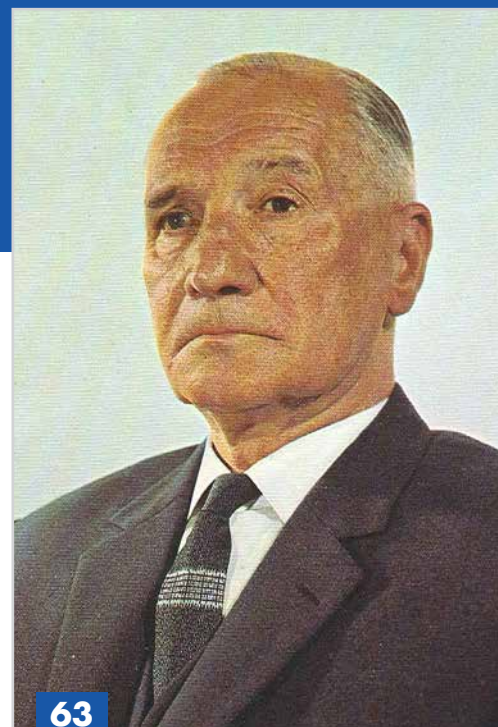
SIGARENFABRIEK VERELLEN

62

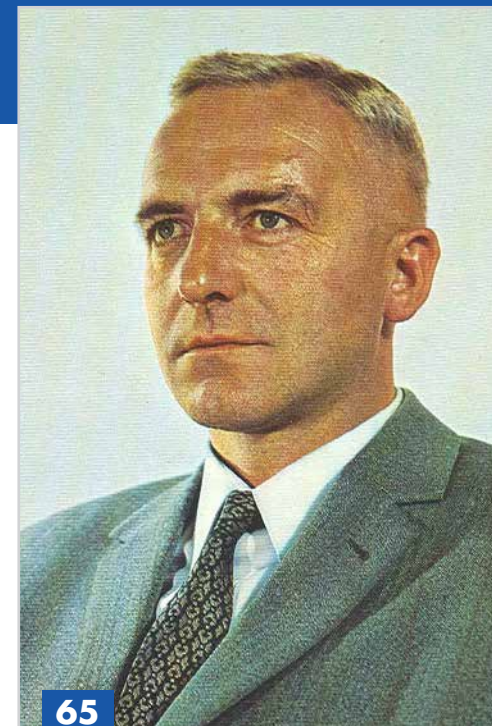
64

63

Video:
• Sigarenfabriek Verellen omstreeks 1950

65

66

67

- 62** De mechanisatie deed haar intrede vanaf 1925 (stripmachines, droogmachines, compleetmachines, ...). De productie steeg in 1933 tot 5.500 cigarillo's per dag.
- 63** Tijdens de Tweede Wereldoorlog daalde het sigarenverbruik aanzienlijk. Bovendien werd de fabriek verwoest. In 1945 nam Modest Verellen, zoon van Jef, de leiding over.
- 64** Na de oorlog werd gestart met geleende machines. Het bedrijf herleefde. Modest ontvangt in 1959 ereteken "Laureaat van de Arbeid".
- 65** In 1963 droeg Modest Verellen de leiding van de fabriek over aan zijn zoon Ji.
- 66** 1968 was een bijzonder feestjaar. Honderd jaar geleden begon stichter Theophiel Verellen zijn eerste tabakszaak in Antwerpen.
- 67** Ji Verellen geeft in 1993 de fakkel door aan zonen Erik en Frank. 2004 is het record productiejaar met 275 miljoen sigaren (cigarillo's).

KLOOSTERDOMEIN FRANCISCANESSEN

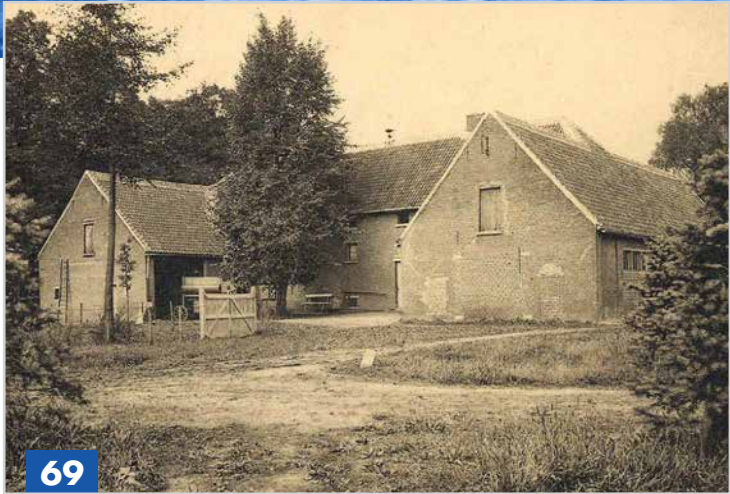
In 1895 start Maria van de Passie in Gooreind een internationaal noviciaat, een vormingshuis voor jonge vrouwelijke missionarissen. In totaal hebben in Gooreind 2003 novicen hun opleiding tot missiezuster gekregen om het geloof te verspreiden over de hele wereld. In 1899 starten de zusters een lagere meisjesschool. In 1900 verhuisde deze naar de Oude Baan. In 1913 nemen de Zusters der Christelijke scholen van Vorselaar de meisjesschool over.

Op het kloosterdomein stond een boerderij. Naast gebed en vorming was er veel werk in de tuin, op het veld en in de hoeve. In 1902 openen de zusters een huishoud- en landbouwschool met melkerij, kaasmakerij en diverse ateliers (schilderkunst, borduurwerk, weverij). Door onvoldoende leerlingen sloot de school kort na de Eerste Wereldoorlog.

In het begin van de Eerste Wereldoorlog vluchten de zusters tijdelijk naar Nederland. Zij keerden redelijk snel terug en stonden in voor de opvang van hulpbehoevenden. In 1923 werd de kapel gebouwd, daarna volgden de kloostergangen, een eetzaal en een nieuwe vleugel voor het noviciaat. In 1925 werd op het domein een kerkhof aangelegd. Het kerkhof werd al snel te klein en in 1958 volgde de aanleg van een tweede kerkhof. Na het Duitse bevel in 1944 om het huis te ontruimen, verblijven de zusters tot augustus 1945 in Mechelen. De oude hoeve wordt in 1954 kamphuis ‘Heidebloem’ voor jeugdgroepen. Heidebloem wordt in 2006 gesloten. Begin 2012 wordt de oude hoeve verwoest door een brand en wordt ze afgebroken.

Vanaf 1955 daalt het aantal roepingen en wordt het noviciaat deels ingericht als bezinningshuis voor jongeren en volwassenen. In 1966 wordt het bezinningshuis omgevormd tot herstellingsoord ‘Zonnelied’, bedoeld om chronische zieken (tot zeventig patiënten) een tijdelijke opvang te bezorgen en dit in afwachting van een opname in het rusthuis. Het noviciaat wordt in 1969 verplaatst naar Antwerpen. In 1978 sluit de hoeve aan de Bredabaan. In 1994 verbouwt vzw CODA deze hoeve deels tot Gastenhuis voor Palliatieve Zorgverstreking, officieel geopend op 19 januari 1996. In 1982 waren de zusters de stuwende kracht van de grootse “actie Polen”, ondersteund door een marathonuitzending van Radio Ramona. Vele hulpgoederen werden door vrijwilligers naar het land getransporteerd.

Uitrustingseisen en noden in de eigen congregatie leidden tot de beslissing om het herstellingsoord ‘Zonnelied’ in 1990 te sluiten en weer in gebruik te nemen als klooster voor de opvang van de eigen zusters-missionarissen, terwijl de gemeenschap ‘Ster van David’ in 1991 het oude klooster innam. Na 115 jaar nemen de laatste 25 zusters Franciscanessen in 2010 afscheid van hun klooster in Gooreind. In 2012 krijgt het kloosterdomein een nieuwe bestemming. De herinnering aan het kloosterverleden blijft bestaan door de naam van het woon- en zorgcentrum, verwijzend naar missiezuster Amandina.

- 68** In 1895 vestigen de zusters Franciscanessen-Missionarissen van Maria (F.M.M.) zich in Gooreind op het domein met bijhorende gebouwen.
- 69** De boerderij, gebouwd in 1859 door Joseph Reyniers, voormalig eigenaar van het kloosterdomein en grote weldoener voor Gooreind.
- 70** De Lourdesgrot werd opgericht in 1897 door beeldhouwer Joseph Van Genk.
- 71** De grot van Franciscus van Assisi, op het eilandje in de vijver, vooraan op het kloosterdomein.

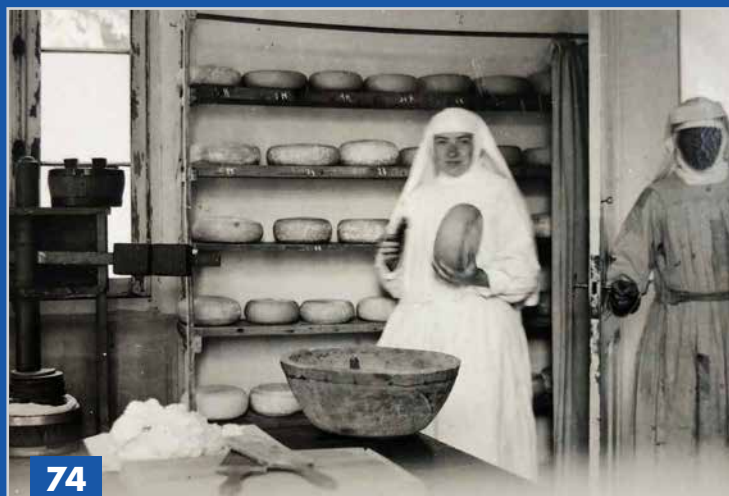
KLOOSTERDOMEIN FRANCISCANESSEN

72

73

74

75

76

77

78

72 In 1899 richtten de zusters Franciscanessen een meisjesschool op. Na één jaar verhuist de school naar de Oude Baan.

73 Melkerij met de wijze spreuk aan de muur "Zonder arbeid geen vergaren, zonder wijsheid geen bewaren".

74 Kaasmakerij als afdeling van de huishoud- en landbouwschool, aangestuurd door de gediplomeerde zuster Georgie.

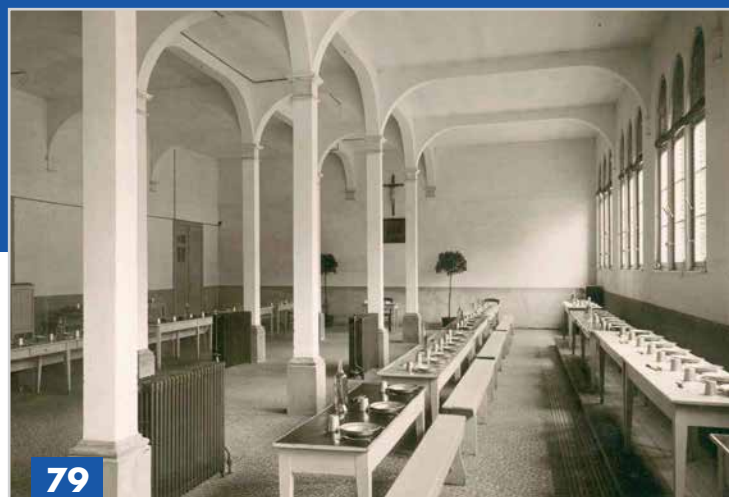
75 Atelier schilderkunst.

76 Atelier borduurwerk.

77 Atelier weverij.

78 In 1923 werd de eerste steen gelegd van de kapel en in 1930 van het kloostergebouw links naast de kapel.

KLOOSTERDOMEIN FRANCISCANESSEN

79

80

81

82

Video:
• Overzicht Franciscanessen van
1895 tot 2013

83

84

- 79** Eetzaal in het nieuwe kloostergebouw.
- 80** In het bos van kindje Jezus hing een kruisweg. Een overblijfsel hiervan is nog te vinden in een boom.
- 81** In 1925 werd op het domein een kerkhof aangelegd. Dit werd te klein en in 1958 werd een tweede kerkhof aangelegd.
- 82** De oude hoeve wordt in 1954 omgevormd tot kamphuis 'Heidebloem' voor de ontvangst van jeugdgroepen, vooral tijdens weekends en vakanties.
- 83** CODA vzw verbouwt de hoeve aan de Bredabaan tot Gastenhuis voor Palliatieve Zorgverstreking. Dit werd officieel geopend op 19 januari 1996.
- 84** Het eeuwfeest van de orde van de zusters Franciscanessen werd in 1977 in Gooreind gevierd met alle luister.

ONDERWIJS

Het ontstaan van een school in Gooreind is hecht verbonden met de strijd voor een parochiekerk. De eerste Belgische wet op het lager onderwijs dateert van 1842 en was een compromis tussen de katholieke en liberale opvatting van die tijd. Gelijktijdig met de bouw van de kerk in 1866, wordt ook een schoolhuis gebouwd dat voltooid werd in 1867. In dit schoolhuis werd vanaf 1868/69 in een gemengde school les gegeven.

De periode 1879/84 was voor het onderwijs in België een bewogen tijd. In 1879 volgt een nieuwe wet van de liberale regering waarbij onder andere het godsdienstonderwijs uit het schoolprogramma verdwijnt en uitsluitend nog buiten de lesuren kan gegeven worden. Als reactie verplichtten de bisschoppen om in elke parochie een katholieke school op te richten. Pastoor Van den Akkerveken bouwt een gemengde katholieke school waar vanaf 1879/80 les werd gegeven.

In 1884 kwamen de katholieken terug aan het bewind in België. Een nieuwe wet hield onder andere in dat gemeenten vrij onderwijs moesten inrichten. Als gevolg van de schoolstrijd was de vrije gemengde school intussen een succesvolle concurrent. De schoolvrede was zoek. Daar bovenop vroeg pastoor Van den Akkerveken aan de zusters Franciscanessen om het onderwijs van de meisjes op zich te nemen. Zo ontstond een vrije meisjesschool in het klooster op de Bredabaan. Er waren op dat moment dus drie concurrerende scholen.

Op initiatief van pastoor Van Horenbeeck beslist de gemeenteraad van 5 maart 1901 het onderwijs in Gooreind te reorganiseren in twee scholen en per geslacht: een gemeentelijke jongensschool en een vrije meisjesschool met bewaarschool voor jongens en meisjes jonger dan zeven jaar. De bestaande school in de Oude Baan was hiervoor echter te klein. Pastoor Van Horenbeeck laat de school afbreken en bouwt een nieuwe school (1902 – gelijkvloers huidig gebouw Oude Baan). De zusters Franciscanessen geven les tot 1913 en daarna nemen de zusters van Vorselaar het over. In 1933 verbouwt pastoor De Wit de school: er komt een parochiezaal op het gelijkvloers en vier klassen op de eerste verdieping.

In 1969 start het Rijksonderwijs met een wijksschool voor kleuters, 't Scholeke, als afdeling van Wuustwezel. Bij gebrek aan zusters worden in de meisjesschool vanaf 1982 de lessen gegeven door vrouwelijke leerkrachten met een man als directeur. Ook de gemeenteschool werd bestendig uitgebreid en gemoderniseerd zodat ook deze beantwoordt aan de eisen van de moderne tijd.

Video:
• Vlaamse kermis 1966

- 85** Het schoolhuis, de eerste gemengde school in Gooreind. Later werd dit de gemeentelijke jongensschool.
- 86** De vrije meisjesschool na de verbouwing in 1902. In 1913 komen de zusters der Christelijke Scholen van Vorselaar naar Gooreind.
- 87** De vrije meisjes- en bewaarschool met parochiezaal (gelijkvloers) naast de kapel van Graaf de Looz-Corswarem. Deze wordt afgebroken in 1954.
- 88** De meisjesschool van de zusters der Christelijke Scholen.
- 89** De gemeentelijke jongensschool, oude speelplaats met fietsenstallingen.
- 90** De gemeentelijke jongensschool, gebouw 5de en 6de leerjaar en het oude afdak.

91

93

92

94

Pastoor Egied De Wit omringd door alle leerlingen van de school 1932.

De vrije meisjesschool van de zusters der Christelijke Scholen 1960-1961, 3de leerjaar met juffrouw Paula Eelens.

95

96

97

98

- 91** Klasfoto vlak na de Eerste Wereldoorlog met onderwijzers De Bonnaire en Bosschaerts. Opschrift dankbetuiging: "To the Americans, after the struggle for right at work. To the pupils of Baltimore. The children from Gooreind-Wwestwezel".
- 92** De gemeentelijke jongensschool 1922-1923, met onderwijzer Arthur Boschaerts.
- 93** De vrije meisjesschool van de zusters der Christelijke Scholen 1954, 4de leerjaar met juffrouw Lutgart Ribbens.

- 94** De gemeentelijke jongensschool 1955-1956, 3de en 4de leerjaar met onderwijzer Cyriel Gabriëls.
- 95** De vrije meisjesschool van de zusters der Christelijke Scholen 1960-1961, 3de kleuterklas met zuster Katarina.
- 96** De gemeentelijke jongensschool 1964-1965, 2de leerjaar met onderwijzer Stan Dirven.
- 97** De vrije meisjesschool van de zusters der Christelijke Scholen 1964, 6de leerjaar juffrouw Magda Speltinckx.
- 98** GOI Kleuterschool 't Scholeke 1969, eerste klasje van juffrouw Julia Leysen.

TEWERKSTELLING

Tot diep in de achttiende eeuw was Gooreind weinig meer dan een wildernis van heidevlakten en vennen met enkel een schaarse en ongetwijfeld schamele behuizing. Dankzij ontginning van de woeste gronden werd stelselmatig landbouwgrond gecreëerd en werd de landbouw een belangrijke werkgever in het jonge dorp.

Gedurende meer dan 90 jaar heeft de familie Koch veel betekend door onder andere haar rol als werkgeefster. Zo laat Jaak Koch vanaf zijn aankoop in 1846 een nieuw huis (kasteel) bouwen en vat de ontginning van de heide aan. Als erkend bosbouwkundige trok hij dreven in het domein van 315 ha, regelde de waterafvoer, plantte op grote schaal eiken en legde een lusttuin en vijver aan. Vanaf 1877 start hij een handel in ossen. Het grootste deel werd vetgemest, de overige werden als trekossen geleverd aan de kleine landbouwbedrijven. Ook Maurice Koch heeft als werkgever zeer veel voor Gooreind gedaan. De arbeiders werden nooit afgedankt, maar ingezet voor het onderhoud van het domein: de dreven werden regelmatig met de rijf opgeharkt. Zo bleef er bestendig werk.

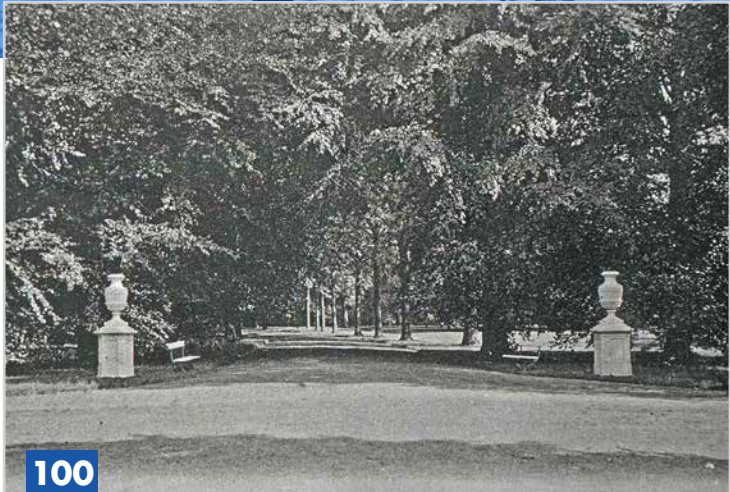
In 1856 begint Verboeckhoven met een steenbakkerij ter hoogte van de hoek Steenbakkerij- en Posterijstraat. In 1866 werd de baksteen voor de bouw van de school, kerk en pastorie niet aanvaard. De kwaliteit was onvoldoende en men vreesde dat er niet genoeg stenen konden geleverd worden. In 1900 werd de steenbakkerij afgebroken. Op ongeveer dezelfde plaats bouwde Theophiel Verellen in 1909 een nieuwe steenbakkerij met oven. Deze werd in 1931 afgebroken.

De sigarenfabriek Verellen heeft in zijn bestaan als nijverheid een belangrijke rol gespeeld in Gooreind. De sigarenfabriek die in 1905 gebouwd werd, had een capaciteit voor 500 werklieden. In 1914 werkten er al 438 personen. Als gevolg van de mechanisering die in 1925 begon, steeg de productie systematisch met een dalend aantal weknemers.

Severin Pourbaix is in 1873 als molenaar in Gooreind toegekomen. In 1886 was hij molenaar-brouwer, toen een gerespecteerd beroep. Severin behoorde zeker tot de notabelen van het dorp. Brouwerij Pourbaix, op de hoek van de Bredabaan en de Bosduinstraat, werkte met veel gasten, meiden en knechten. Ook voor arme mensen was Severin dikwijls een redder in nood. Er waren ook regelmatig contacten met de familie Koch, vooral later tussen zoon Eduard Pourbaix en Peter Koch voor het organiseren van lokale wielertoernooien.

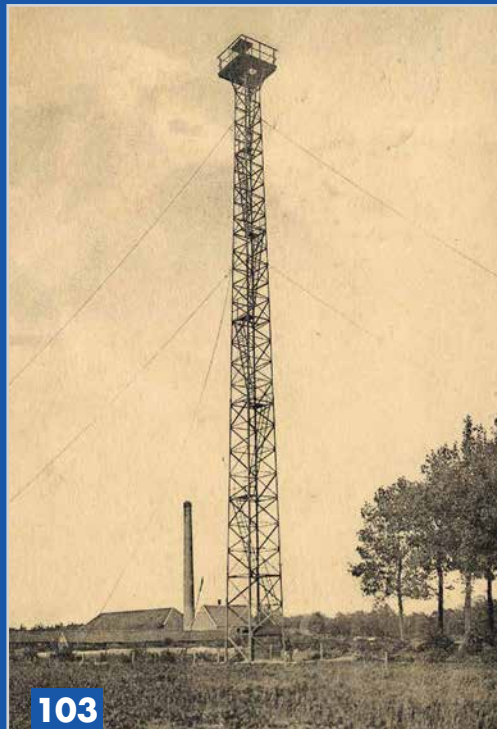
De zusters Franciscanessen waren lang deel van de Gooreindse gemeenschap. Heel wat inwoners van Gooreind werkten in de tuin, op de boerderij, in de keuken, in het huishouden, ... van het klooster. In het herstellingsoorlog 'Zonnelied' voor chronische zieken werden ook tot 34 werknemers uit de onmiddellijke omgeving tewerkgesteld.

Gooreind heeft ook een geschiedenis in de diamantbewerking. Alle diamantbewerkingen (kloven, zagen, snijden en slijpen) zijn aparte steden. Op 2 juni 1938 richtten de Gebroeders Cornelissens (Fons en Dolf) een handel 'Diamantzagen' op. Vooraan in de Theo Verellenlaan werd achter een huis een bedrijfspand gebouwd met een capaciteit voor vier werklieden (20 zaagmachines per werkmans). De tewerkstelling breidde uit tot veertien werklieden, waarvan acht bij Fons en zes bij Dolf. Later echter verhuisde deze bedrijfsactiviteit naar Azië omwille van goedkopere werkkrachten.

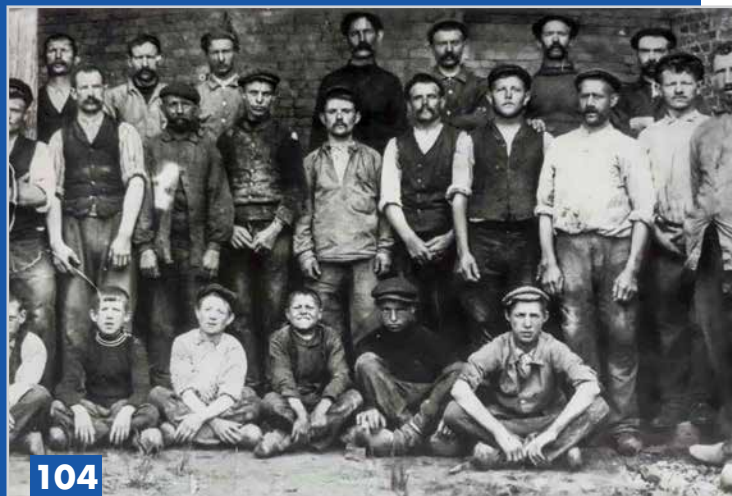

- 99 Kempische hoeve. Enkel in Oud-Gooreind, Klein-Gooreind, Akkerveken en Noordheuvel bestond een schaarse behuizing waar de heidevlakte met vennen ontgonnen werd.
- 100 De ingang en dreef van het domein Koch werden netjes onderhouden door lokale arbeidskrachten.
- 101 Het keukenpersoneel van het kasteel Koch. Rechts de moeder van Anny Peeters, alias Ann Petersen.
- 102 Personeel van het kasteel Koch volop bezig met de was. Even poseren voor de foto.

TEWERKSTELLING

103

104

105

106

107

108

109

103 Deze pyloon was een Duitse 40 meter hoge observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog, in Gooreind bekend als "den theater". Op de achtergrond de steenbakkerij van Vansina-Verellen.

104 Werklieden van de steenbakkerij 't Geleeg vóór de Eerste Wereldoorlog.

105 Binnenzicht van sigarenfabriek Verellen, in de periode dat alles nog handwerk was.

106 Sigarenmaaksters poseren rond 1926 in hun lange werkschort met drinkbusje in de hand.

107 Verdienstelijke werknemers van de sigarenfabriek Verellen werden gedecoreerd in 1931, 50 jaar na de oprichting van de werkplaatsen Verellen in Wuustwezel.

108 Zicht op de brouwerij Pourbaix met links de mouterij op de hoek van de Bredabaan en de Bosduinstraat.

109 Brouwerij Pourbaix was één van de grootste streekbrouwerijen. In Antwerpen en Putte werd bier geleverd met paard en wagen.

TEWERKSTELLING

110

111

112

113

114

115

110 Brouwer Pourbaix werkte met veel gasten, meiden en knechten.

111 Ook de zusters Franciscanessen helpen het hooi mee binnen halen.

112 Op de boerderij horen ook varkens thuis in de veestapel.

113 Vader Albert Cornelissens minutieus aan het werk in de diamantzagerij.

114 Zoon Frans Cornelissens werkte vanaf zijn 14 jaar ook in het atelier van de diamantzagerij.

115 Diamantzaagmachine, iedere werkmán bediende 20 van deze machines.

Het verwoeste kasteel Koch.

WERELDOORLOGEN

Op 4 augustus 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit. 134 Wuustwezelnaars werden onder de wapens geroepen en 17 vrijwilligers zijn hen gaan helpen. Begin oktober belegerde de Duitsers Antwerpen en weldra volgde beschietingen. De steenweg Antwerpen-Breda zag zwart van het volk, vluchtelingen op doortocht naar Nederland. Velen overnachtten in Wuustwezel. Van de 151 Wuustwezelnaars die vertrokken naar het front, bleven er 16 op het slagveld, waarvan vier Gooreindenaren. Ter nagedachtenis werd in de kerk van Gooreind een gedenkplaat ingemetseld. In Wuustwezel hebben we de "doodendraad" gekend, waar meerdere personen de dood vonden. Naast de kerk van Gooreind bevinden zich de graven van de Gooreindse verzetsstrijders zoals bijvoorbeeld zuster Barbara (Eerste Wereldoorlog). Voor Arthur Boel (Eerste Wereldoorlog) werd een herdenkingsbordje opgehangen onder het straatnaambordje van de straat die naar hem genoemd is.

Op 10 mei 1940 valt Duitsland opnieuw ons land binnen. Onmiddellijk werd de Bredabaan bestookt met brandbommen. Sigarenfabriek Verellen werd voor drie kwart vernield. 's Anderendaags valt een bom op drie meter van het klooster van de Franciscanessen en op 23 mei 1940 bezetten de Duitsers het kloosterdomein. Veertig tanks rijden er binnen.

Aanvankelijk verliep de Tweede Wereldoorlog in Gooreind rustig. In 1943 werden door de bezetter twee klokken van de kerk weggehaald. De toestand veranderde toen op 8 april 1944 de zusters Franciscanessen het bevel kregen te vertrekken.

Tot augustus 1945 verbleven zij in Mechelen. Van 22 september tot 21 oktober 1944 lag Gooreind in de vuurlijn. Daarna volgden vliegende bommen met inslagen in het Gemeentebos, Theo Verellenlaan en tuin van het gasthuis. Schade aan de kerk werd vooral toegebracht op 13 november 1944 door een bom die viel op de hoek van het Gemeentebos en de Kerkhofstraat.

Tijdens de oorlog werd het domein Koch door de Duitsers opgeëist. In oktober 1944 werd het kasteel door een vliegtuigbom getroffen. De hoeve (Bredabaan 1058/60) werd gespaard. Na de aftocht bleef het domein achter, omheind en door mijnen beveiligd. In 1948 werd alles verkocht en in 1949 werden het kasteel Koch en alle aanhorigheden afgebroken.

Van 4 september tot 14 oktober 1944 werd sigarenfabriek Verellen door de Duitsers bezet. De Canadezen waren echter in aantocht en de Duitsers staken het Posterijhof in brand en gingen er vandoor. Het kasteel van Theofiel Verellen brandde volledig uit.

Nadat de Duitsers uit ons land gevlucht waren, namen ze weerwraak door ons land te bestoken met V-bommen. Op 12 februari 1945 werd sigarenfabriek Verellen opnieuw getroffen. Niets bleef gespaard en de fabriek werd buiten werking gesteld.

116

117

Duitse soldaten in de tuin van het kloosterdomein Franciscanessen.

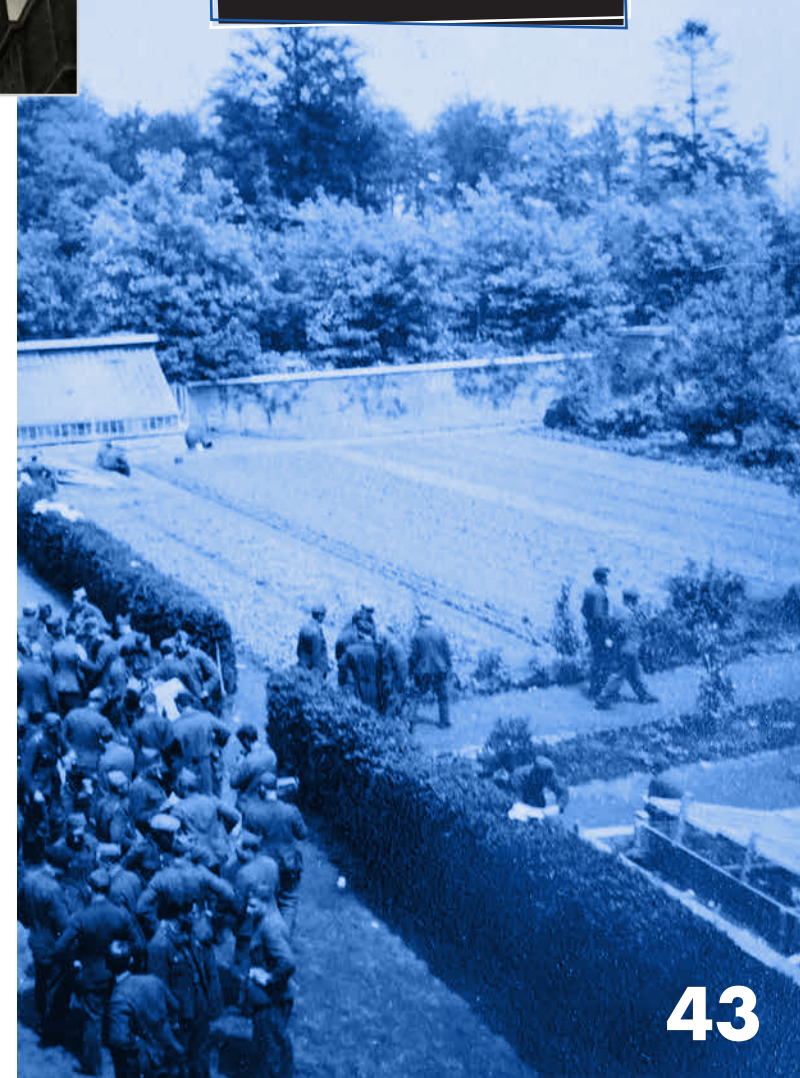

118

116 Vluchtelingen op weg naar Nederland. Velen hielden even halt in onze gemeente om wat te rusten of te overnachten.

117 Arthur Boel was verzetsstrijder en werd in 1917 verraden. Hij belandde in de gevangenis en werd geëxecuteerd in Fort V te Edegem.

118 11 mei 1940: Een Duitse bommenwerper bestookt de Bredabaan met brandbommen. Foto genomen van achter de kapel zusters Franciscanessen.

119

120

121

122

123

124

119 Het eerste projectiel valt op 11 mei 1940 drie meter van het huis van de zusters Franciscanessen. De vensters vliegen aan diggelen.

120 Invasie op 23 mei 1940 van het domein van de zusters Franciscanessen door 40 tanks en paarden van het Duitse leger. Duitse soldaten nuttigen een maaltijd.

121 Duits legervoertuig op de Bredabaan ter hoogte van domein zusters Franciscanessen.

122 Zuster Barbara stond geheel ten dienste van de Gooreindse mensen en ontfermde zich over de gewonde militairen. Ze stierf aan de verwondingen na de inslag van een vliegende bom (V-1) in Gooreind.

123 Het kasteel van Koch werd in oktober 1944 getroffen door een vliegtuigbom.

124 V-bommen zorgden voor een ravage in de Theo Verellenlaan.

125

127

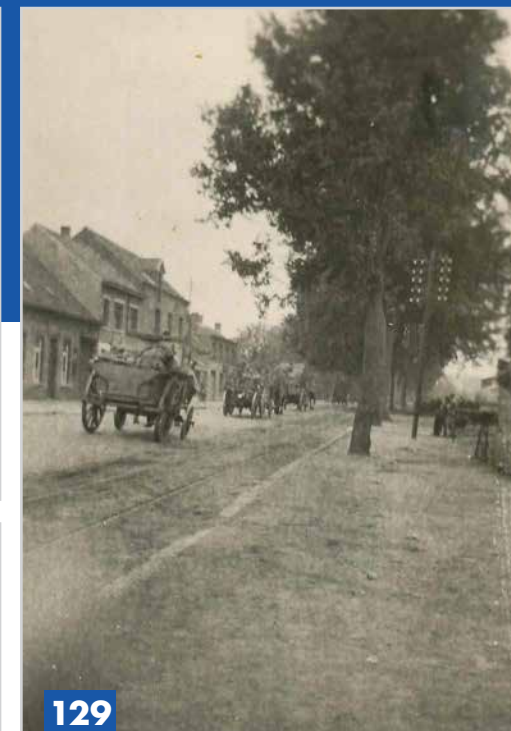
126

Video's, info en audiofragment:
 • Den Doodendraad van Wuustwezel
 • Wuustwezel in de Tweede Wereldoorlog
 • Infotekst over Arthur Boel
 • Audiofragment over Arthur Boel

128

129

130

- 125** Het Gemeentebos werd door V-bommen getroffen.
- 126** Schade aan de kerk door een bom die viel op de hoek van het Gemeentebos en de Kerkhofstraat.
- 127** Op 12 februari 1945 werd sigarenfabriek Verellen door een V-bom getroffen. Een brand legt het bedrijf in as.
- 128** Voor de Duitsers vluchtten, stichtten ze brand in het Posterijhof, gebouwd door Theophiel Verellen. Het brandde volledig uit.
- 129** De Duitsers slaan in september 1944 op de vlucht voor de naderende Canadezen. Zij vluchtten richting Nederland.
- 130** Achtergebleven militaire uitrusting op het domein van de zusters Franciscanessen.

HISTORISCHE GEBOUWEN

Vergeleken met Wuustwezel en Loenhout is Gooreind een relatief jong dorp. Op de oude baan van Antwerpen naar Breda was er al bebouwing aan de huidige Noordheuvel en op Akkerveken, maar het was de aanleg van de Bredabaan in 1811 die het startschot heeft gegeven voor het ontstaan en de groei van Gooreind. Het eerste gebouw aan de Bredabaan was de zogenaamde 'Posterij', tegenover de huidige Theo Verellenlaan, vandaag Bredabaan 975. Dit gebouw is het oudste gebouw van Gooreind. De gevel van de stal draagt nog steeds het jaartal 1815.

Doorheen de jaren zijn vele oude, mooie gebouwen verdwenen uit het straatbeeld. De Tweede Wereldoorlog was zeker een boosdoener hierin, denken we bijvoorbeeld aan de verwoesting van het kasteel van Koch of het Posterijhof. Toch kan Gooreind nog pronken met mooi onroerend erfgoed uit het verleden. Sommige oude gebouwen hebben nog steeds dezelfde functie als vroeger, denken we bijvoorbeeld maar aan de 'meisjesschool'. Andere oude gebouwen hebben doorheen de jaren een andere functie gekregen, zoals het klooster van de Franciscanessen of het 'oude gasthuis'. Wie goed rondkijkt in Gooreind vindt nog steeds getuigen van de geschiedenis van Gooreind in het straatbeeld.

131

132

133

134

135

131 De oude kerk met op de voorgrond de paal met 'transfo'.

132 Het oude rusthuis Sint-Jozef. Eerder was dit een gasthuis en een moederhuis.

133 Het nieuwe rusthuis Sint-Jozef werd in 1976 in gebruik genomen.

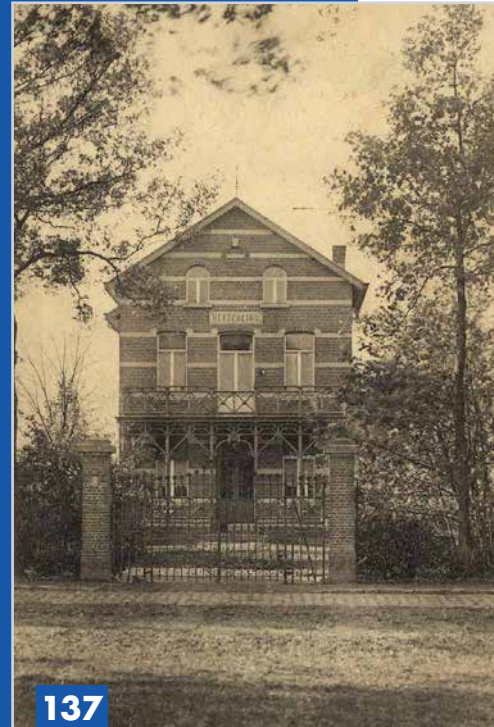
134 Het kasteel Koch de Gooreynd.

135 Brouwerij-maalterij Pourbaix.

HISTORISCHE GEBOUWEN

136

137

138

139

140

141

136 Villa Elisa, een houten gebouw van de wereldtentoonstelling van 1894 in Antwerpen. Het werd in 1897 overgeplaatst naar Gooreind, tegenover de Theo Verellenlaan.

137 Villa Herdenking, door Theophiel Verellen gebouwd (1915) in de Theo Verellenlaan ter herinnering van de afgebroken villa Elisa (1912).

138 Kasteel Posterijhof van Theophiel Verellen. De inrijpoort is nog te zien tegenover de Theo Verellenlaan.

139 In het Gemeentebos waren de huizen met huisnummers 39-41 van 1908 tot 1910 rijkswachterswoningen. Er stonden drie identieke tweewoonsten.

140 In 1910 verhuisden de rijkswachters naar een nieuwe gendarmerie op de Bredabaan (nu huisnummer 896).

141 Villa 'Elisa's Rust' (hoek Bredabaan / Arthur Boelstraat) gekend als woning van Elisabeth Joanna Jonkers, toneelspeelster van Borgerhout.

HISTORISCHE GEBOUWEN

142

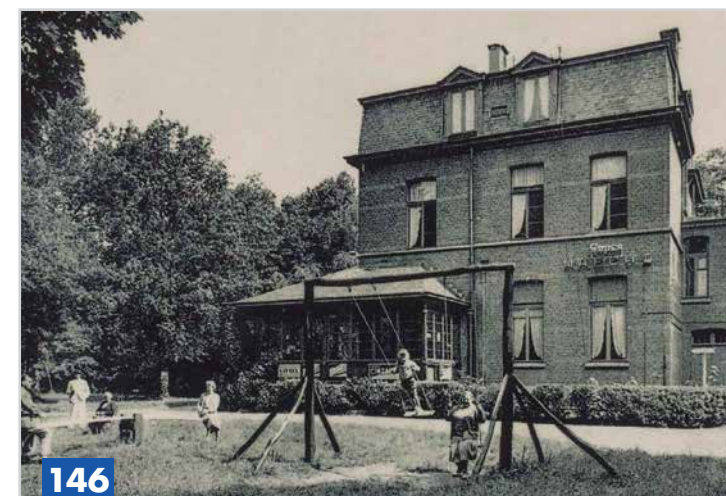
143

144

145

146

147

- 142** De Duiventoren (Goorbosstraat 71), één van de oudste bestaande gebouwen van Gooreind, werd waarschijnlijk gebouwd in 1829.
- 143** Villa 'Het Huik' in 1938 gebouwd door de Henri Dhanis - Gabriëlle Van der Voordt (Noordheuvel 49).
- 144** Buitenverblijf in Gooreind van de heer Van der Voordt op de Noordheuvel.
- 145** Villa 'Wiezelo', in 1937 gebouwd door Dirk Vansina als buitenverblijf voor de familie in de Wiezelo.
- 146** Kasteel Beukenhof, gebouwd in 1902 (tussen Mansionstraat en Grotstraat), later Restaurant Kastanjehof, vervolgens Indisch Restaurant De Witte Olifant.
- 147** Conciergewoning bij kasteel Posterijhof, ooit omgeven door een gracht, in 1909 gebouwd door Theophiel Verellen.

Luchtfoto 1906

Video:

- Het dorpsleven in Gooreind, deel 1
- Het dorpsleven in Gooreind, deel 2

Luchtfoto 1968

STRATEN EN DORPSZICHTEN

Dorpen en dorpsgezichten veranderen doorheen de tijd... en dat is maar goed ook. Nieuwe wegen worden aangelegd, oude wegen worden aangepast of opgewaardeerd. Daar zijn vele redenen voor, maar een belangrijke reden is moderniteit. Wegen worden niet gelegd of vernieuwd met de bedoeling een stap terug te zetten in de geschiedenis. Wegen worden breder wegens toenemend autoverkeer, maar ook met het oog op veiligheid voor fietsers en voetgangers. Wegen worden opengebroken en heraangelegd om het leven aangenaam te maken: stromend en drinkbaar water, gas en elektriciteit, kabeltelevisie, internet, ... worden allemaal onder de straten gelegd om het leven van de straatbewoners comfortabel te maken. Dit is goed, maar heeft uiteraard tot gevolg dat het straatbeeld eveneens verandert doorheen de tijd.

Modernisering is een subjectief begrip en schoonheid is dit zeker. Sommige mensen vinden een hobbelige kasseiweg wel 'iets hebben', anderen kunnen dan weer genieten van de symmetrie van een nieuw ontworpen woonwijk. Dit hoofdstuk wil in alle neutraliteit aantonen dat ook het dorpsgezicht van Gooreind een ware metamorfose heeft ondergaan, zeker tijdens de twintigste eeuw.

149

148

150

151

152

148 Iconisch Gooreinds dorpszicht met oude kerk, pastorie en schoolhuis.

149 Bredabaan en Statiestraat (nu Theo Verellenlaan) met rechts herberg 'In de Jager'.

150 Theo Verellenlaan met zicht op de nieuwe kerk.

151 Café 'In 't Zwart Peerd' op de hoek van de Kerkstraat en de Gasthuisstraat.

152 Aangelegde Kerkstraat met borduren en voetpad. Achteraan staat de verbouwde meisjesschool (met verdieping).

STRATEN EN DORPSZICHTEN

153

154

155

156

157

158

159

160

153 Gasthuisstraat met links het Gasthuis Sint-Jozef.

154 Oude Baan vanaf de meisjesschool. Op de hoek van de Kerkstraat staat de woning van Frederik Berkvens.

155 Gemeentebosstraat gezien vanuit de Bosduinstraat.

156 Gemeentebosstraat vanaf de kerk met links café 'In de Klok' en rechts 'In Sint-Bastiaan' van Jos Stevens.

157 Bredabaan met de nog steeds bestaande gendarmeriewoning.

158 Weg naar het militair domein, de vroegere Kreolinestraat (nu Arthur Boelstraat) met herberg 'Op den Hoek'.

159 Hoek van de Emiel Verellenlaan en de Bredabaan met café 'In de Pothoek'.

160 Het Keienvan met huis werd in 1951 verkocht en vervolgens als camping uitgebaat.

RGO staat voor **R**aad voor **G**emeenschaps**O**ntwikkeling.

Als werkgroep binnen de gemeentelijke cultuurraad is RGO-Gooreind samengesteld uit een afvaardiging van de adviesraden (cultuurraad, jeugdraad, mondiale raad, ouderenadviesraad, sportraad en welzijns- & gezondheidsraad), alsook uit een afvaardiging van de verenigingen en geïnteresseerden uit de lokale gemeenschap van Gooreind. RGO-Gooreind vergadert in functie van projecten en activiteiten, bespreekt plaatselijke aangelegenheden, overlegt en stimuleert samenwerking tussen lokaal geïnteresseerden, buurtschappen en verenigingen.

Sinds 2002 organiseert RGO de laatste zondag van juni “Het Gooreinds Tuinfeest” in de pastorietuin. In 2008 werd dit gecombineerd met het 40-jarige priesterjubileum van pastoor Jef Meeusen.

Het verenigingsleven was al lang vragende partij voor bijkomende infrastructuur. De plannen voor de renovatie/nieuwbouw van het oude Schoolhuis naar een gemeenschapscentrum werden ontworpen in nauw overleg met leden van RGO. De opening in 2005 van het GC ‘t Schoolhuis was een groot feest met optredens en een tentoonstelling van het verenigingsleven.

Ter gelegenheid van 100 jaar Verellen schreef RGO-Gooreind een wedstrijd uit voor het kunstwerk ‘Sigarenmakers’, dat in april 2005 op het nieuwe binnenplein onthuld werd. In 2008 diende RGO-Gooreind het Gooreinds Tuinfeest in voor de Vlaamse wedstrijd ‘Dorp met Toekomst’. Een mooi aandenken hiervan werd opgehangen in GC ‘t Schoolhuis. In 2009 werd een ode gebracht aan de Rode Ridder en zijn geestelijke vader en dorpsgenoot Karel Biddeloo bij de onthulling van een monument. Een groot ridderfeest werd georganiseerd aan de scoutslokalen en de strip ‘De sluier van Wuustwezel’ werd uitgegeven.

Sinds jaar en dag organiseert RGO-Gooreind een Sinterklaasfeest voor de kinderen. Harmonie Concordia trekt in stoet door de straten gevolgd door Sinterklaas en zijn Pieten, vele kinderen en hun (groot)ouders. Aansluitend kunnen de kinderen genieten van een theatervoorstelling en natuurlijk wat lekkers voor ieder van hen.

Gooreind is overduidelijk een dorp dat leeft, een dorp met toekomst, waar velen aan meewerken.

- 161** Na enkele jaren afwezigheid had Gooreind in 2001 opnieuw het familiefestival Festopus, dat jaar ter ere van wijlen Willy Aernouts.
- 162** 2002: het familiefestival vindt deels plaats in de omheinde tuin met boomgaard van de pastorie. Sindsdien heet het “Gooreinds Tuinfeest”.
- 163** Jong talent aan het werk tijdens de krijtkenwedstrijd en broekhangen als onderdeel van de kinderanimatie.

164

165

166

167

168

169

164 Volksspelen met mooie prijzen: amusement voor jong en oud. Steeds opnieuw een voltreffer. Hier tijdens het Gooreinds Tuinfeest van 2005.

165 'Special guest' in 2002 was dorpsgenoot en artiest Vick Beasley, Elvis of Europe. Hij was toen de langstdoende Elvis-imitator (Guinness World Records).

166 Het allermooiste Gooreinds moment in 2005: de feestelijke opendeur van het hernieuwde GC 't Schoolhuis. 'Iedereen' kwam kijken, meedoen, plannen, meevieren ...

167 Geïntegreerd kunstwerk in GC 't Schoolhuis, ontworpen door kunstenaar Marc Beeckmans. Herken het silhouet van pastoor Jef Meeusen.

168 Tijdens het openingsweekend van het hernieuwde GC 't Schoolhuis in januari 2005, stond het verenigingsleven in de kijker. Een gezellige Gooreindse volksfeer.

169 Kindervolksdansgroep Rommeton zet hun beste beentje voor. Mooi uitgedost brengen ze vrolijke dansjes met linten en bloemen.

170

171

172

173

174

175

170 Volksdansgroep Smoutpeerke startte in 1975. Na 45 jaar en vele optredens in binnen- en buitenland valt in 2020 het doek.

171 23 april 2005: inhuldiging kunstwerk Sigarenmakers op het nieuwe binnenplein bij GC 't Schoolhuis. Op de foto kunstenaar Raf Thys en familie Verellen.

172 Tentoonstelling "100 jaar Sigarenfabriek Verellen te Gooreind" van heemkundige kring Wesalia II met de voorstelling van het boek van Stan Dirven.

173 Sinds jaar en dag zet RGO-Gooreind zich in om alle Gooreindse kinderen een spetterend Sinterklaasfeest aan te bieden.

174 2008: eerste activiteit in domein Zusters Franciscanessen in het kader van de maand van het platteland (filmvoorstelling, natuurwandeling en plattelandsspel).

175 27 september 2009: Ursula Lundmark, weduwe Karel Biddeloo, Jos Ansoms, ere-burgemeester, bij het kunstwerk van kunstenaar Peter Kempnaers.

Tiendenschuur Loenhout

HEEMKUNDIGE KRING WESALIA II

Een heemkundige kring is een organisatie die zich bezighoudt met het vergroten van kennis over de geschiedenis van de eigen leefomgeving en het bevorderen van belangstelling voor deze omgeving. Doorgaans is een heemkundige kring gebonden aan een gebied, stad, gemeente of dorp, soms aan een thema. Anders dan veel historische verenigingen richten heemkundige kring zich niet exclusief op geschiedenis, maar ook op het heden. Hun activiteiten omvatten naast historische ook culturele, geografische en natuurhistorische aspecten. Ook genealogie is een belangrijke activiteit, evenals het veiligstellen of beheren van cultureel erfgoed. In de praktijk is de voornaamste doelstelling van heemkundige kring het bestuderen en bewaren van plaatselijke geschiedenis en hierover publiceren.

Heemkundige kring Wesalia II richt zich tot iedereen die interesse heeft in plaatselijke geschiedenis van de gemeente Wuustwezel (Wuustwezel, Loenhout, Gooreind, Braken en Sterbos) en/of iedereen die interesse heeft in stamboomonderzoek (genealogie). In ons documentatiecentrum in Loenhout (Tiendenschuur, Kerkblokstraat 4) beschikken we over ontzettend veel bronnenmateriaal om de lokale geschiedenis aan een grondig onderzoek te onderwerpen. Maar ook genealogen prijzen ons documentatiecentrum als epicentrum voor hun stamboomonderzoek.

Bezoekers aan ons documentatiecentrum kunnen beroep doen op onze kennis over familiekunde. We beschikken over een grote collectie doodsprentjes- en brieven. Tevens verzamelden we doorheen de tijd een grote bronnencollectie die handig is bij stamboomonderzoek: archieven van de burgerlijke stand, kerkregisters en parochiearchieven, akten van aan- en verkoop van gronden en huizen, geboortekaartjes, enzovoort. In ons documentatiecentrum zijn er ook veel bronnen aanwezig om aan heemkundig onderzoek te doen: boeken en tijdschriften, oude kranten, plannen, schepenregisters, enzovoort.

Heemkundige kring Wesalia II
Tiendenschuur
Kerkblokstraat 4
2990 Loenhout

Tel.: 03 663 57 03
E-mail: wesaliahk@gmail.com
Website: www.heemkundewuustwezel.be

Openingsuren:

Dinsdag na afspraak via e-mail
Donderdag van 13u30 tot 17u en van 19u tot 21u

FOTOBEEK GOOREIND

Toen aan de heemkundige kring Wesalia II werd gevraagd om mee te werken aan een fotoboek over de geschiedenis van Gooreind, waren we direct enthousiast. Eén van de opdrachten van een heemkundige kring is immers om de geschiedenis van een gemeente of dorp in kaart te brengen. Maar er was meer: Wesalia II hecht ook enorm veel waarde aan cultureel erfgoed, zowel het roerend als het onroerend erfgoed. Onderzoek heeft immers uitgewezen dat het opwaarderen van erfgoed sociaal kapitaal genereert. De ontsluiting en de zorg voor cultureel erfgoed zorgt met andere woorden voor een grote verbondenheid binnen een leefgemeenschap. Daarom is Wesalia II mee op de kar gesprongen om de geschiedenis van Gooreind letterlijk in beeld te brengen. De hechte leefgemeenschap die Gooreind al is, kan nog versterkt worden door het Gooreinds erfgoed in een fotoboek te gieten. Gooreind mag terecht trots zijn op haar verleden, haar heden en haar erfgoed.

Jan De Meester
Voorzitter heemkundige kring Wesalia II

Jeff Koyen, Willy Mertens, Louis van Bergen, Peter Van Gils, Mai Van Thillo, leden van de heemkundige kring en medewerkers aan dit fotoboek.

Oudwezelopdefoto.be

Veel foto's voor dit fotoboek komen van oudwezelopdefoto.be. Op oudwezelopdefoto.be worden duizenden oude foto's verzameld van Wuustwezel.

Alle foto's uit dit fotoboek zijn dan ook te vinden op oudwezelopdefoto.be, aangevuld met nog tientallen foto's van Gooreind die dit fotoboek niet haalden.

Heeft u zelf nog oude foto's, laat het dan zeker weten aan de heemkundige kring Wesalia II of neem contact op via oudwezelopdefoto.be.

BIBLIOGRAFIE

GERAADPLEEGBE WERKEN EN BRONNEN

Bronnen

- Goorgalm 1970-1972 (jaargang 3 en 4)

Archieven en documentatiecentra

- Archief Agentschap Onroerende Erfgoed, Antwerpen
- Archief gemeenteschool Klim Op, Gooreind
- Archief parochie Sint-Jozef, Gooreind
- Archief Raad voor Gemeenschapsontwikkeling (RGO), Gooreind
- Archief Stichting Kempens Landschap, Putte
- Archief Volwassenatelier 't Kratje, Gooreind
- Archieven Bernard Van Gastel, René Cornelissens, Frans Cornelissens, Eddy Pourbaix, Jan Beyers en Steven Cant
- Documentatiecentrum Heemkundige Kring Wesalia II, Loenhout.
- Museum "Kotje der Herinnering" van Frans en Mariette Jochems-Van Boxel, Kalmthout.
- www.oudwezelopdefoto.be
- www.wuustwezel.be/vrije-tijd/cultuur/erfgoed-wuustwezel.be

Werken

- Dirven, Stan: 1905-2005: 100 jaar sigarenfabriek Verellen te Gooreind, Wuustwezel, 2005.
- Dirven, Stan: Leven aan de grens, Wuustwezel, 2006.
- Fotoalbum Zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria 1895-2010, Gooreind WZC Amandina.
- Leunen, Marcel: Wuustwezel Gooreind. Historisch fotoboek, Hoogstraten, 1984.
- Peeters, Karel en Vervoort, Jozef: Geschiedenis van Wuustwezel, Wuustwezel, 1937.
- Van Gastel, Bernard: Gooreind, 200 jaar geschiedenis, Gooreind, 1996.
- Van Wassenhove, Guido: Wuustwezel in de Eerste Wereldoorlog 1914-1918. De gebeurtenissen tijdens de "Groote Oorlog" in Wuustwezel-Loenhout-Gooreind, Wuustwezel, 2018.
- Van Wassenhove, Guido: Wuustwezel in de Tweede Wereldoorlog. De oorlogsgebeurtenissen in Wuustwezel-Loenhout-Gooreind 1940-1945, Wuustwezel, 2018.

COLOFON

Copyright © 2024
Heemkundige kring Wesalia II
Eerste druk 2024

In opdracht van: Carrefour Market Gooreind
Concept en productie: Local Loyalty Group, Tilburg
www.localloyaltygroup.com

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande toestemming van Heemkundige kring Wesalia II.

GOOREIND

Carrefour
market
Gooreind

WESALIA II
Heemkundige kring Wuustwezel

WUUSTWEZEL
Ruimte om te leven

